Nummer 39 Donderdag 24 September 1931 31ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Van het Hoofdbestuur.

Officieele mededeeling.

Nederland te Parijs in 1931.
Gedenkboek van de Nederlandsche Deelneming aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling.
Uitgave van de Vereeniging „Oost en West”, ten bate van het Steuncomité Parijs.
Onder Redactie van Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., lid van het Hoofdbestuur van „Oost en West”.

Reeds hebben hun medewerking toegezegd de heeren Prof. Dr. L. P. le Cosquino de Bussy, Prof. J. C. van Eerde, P. A. J. Moojen, K. van der Veer, Dr. L. J. van der Waals, Dr. F. C. Wieder, R. Zuyderhoff, D. J. Balfoort en mevr. M. C. van Zeggelen.

Het boek zal worden gedrukt op Kunstdrukpapier en rijk worden geïllustreerd. De prijs zal bedragen f 5.— ingenaaid en f 6.50 in linnen stempelband.

———

In aansluiting met het vorenstaand worden zij, die foto's of andere afbeeldingen van het inwendige van het oorspronkelijke paviljoen of van verloren gegane voorwerpen onder hunne berusting hebben, uitgenoodigd deze, met bijschrift, te willen toezenden aan den heer Dr. H. H. Zeijlstra Fzn, voornoemd, Singel 1, Deventer, opdat daarvan eventueel gebruik gemaakt kan worden bij de samenstelling van het Gedenkboek.

Desgewenscht ontvangt men een en ander weder terug.

GRATIS!

Zij die met of na 1 October 1931 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie f 5.— 's jaars) ontvangen gratis het „Kolon. Weekblad” over het laatste kwartaal van dit jaar.

Steuncomité-Parijs.

Den schenkers werd het door ,,Oost en West'' uitgegeven werkje ,,Onze Overzeesche Gewesten'' bij wijze van kwitantie en onder dankbetuiging toegezonden.

Zij, die dit boekje onverhoopt niet mochten ontvangen hebben, gelieven hiervan even te berichten, opdat de toezending onverwijld volge.

Gespecificeerde opgave, onder initialen, van de per giro ingekomen gelden van 12 t/m. 18 September.

Almelo: J. Kl. Middenst. Ver.g f 10,—.
Den Haag: R. J. H.—N. f 3,—.
Overveen: J. v. O. f 10,—.
Zaandam: Kamer v. Kooph. f 100,—.

Deze bedragen vormen een *per giro* ontvangen som van .... f 123,—
Reeds verantw. van 30 Juni t/m. 11 September (Zie vorig K.W.) ...... ,, 38.644,73
Geen kasgelden.
Verantw. van 30 Juni af (Zie vorig K.W.) .... ,, 2.129,15
Geen storting bij het Agentschap der Ned. Handelmij. alhier.

Verantw. van 30 Juni af (Zie vorig K.W.) .... ,, 10.883,75

Totaal t/m. 19 September f 51.780,63
10 Sept. Overgemaakt aan de Ned. Handelmij. te Amsterdam (Zie vorig K.W.) .... ,, 48.000,-

Resteert f 3.780,63

HET STEUNCOMITÉ PARIJS.

Het Vaderland getrouw; dertig-jarig bestaan.

De vereeniging van oud-militairen der Zee- en Landmacht uit de tropische gewesten „Het Vaderland Getrouw” heeft haar dertigjarig bestaan herdacht, door het organiseeren van een feestavond op 19 September in de groote zaal van Amicitia, in Den Haag.

De oprichtingsdatum is 16 Juli 1901, maar, door verschillende bijkomstige omstandigheden, was de herdenking een paar maanden later gesteld.

Eere-voorzitter van de vereeniging is de gep. gen.-majoor O. I. leger F. J. P. Sachse, eere-commissaris de gep. kapitein ter zee J. J. M. Baart, eere-lid mevr. de wed. W. A. T. de Meester—van Buren, voorzitter de heer F. H. Huysing.

De leden en genoodigden waren in zóó groot aantal opgekomen, met hunne dames, dat de zaal bijna te klein was. Vóór het tooneel waren eenige honderden prijzen uitgestald, alle geschenken voor de te houden tombola; daaronder waren zooveel mooie, dat dit de lust tot het koopen van loten bevorderde.

De voorzitter opende de bijeenkomst met een korte verwelkoming en gaf daarna het woord aan kolonel Baart. Deze wees er op, dat de vereeniging met trots mag wijzen op hetgeen zij in de dertig jaren van haar bestaan gedaan heeft, haar tweeledig doel indachtig: goede zorgen te wijden aan de kameraden, die op den ouden dag steun behoeven, alsmede aan nagelaten betrekkingen, voor zoover de middelen der vereeniging zulks veroorloven, en voorts door gezellig samenkomen den onderlingen band te versterken. Feitelijk komt 't een en 't ander neer op deze ééne gedachte: de samenhoorigheid bevorderen onder hen, die in verre gewesten hun trouw aan het Vaderland en aan de Koningin met daden hebben bewezen, en die van deze gezindheid willen blijven getuigen na hun terugkeer in het moederland.

Spreker ziet met veel genoegen, dat zoo velen zijn opgekomen om van hun sympathie met het streven der vereeniging te getuigen. In de tijden, die wij beleven, mag het de mannen van „Het Vaderland getrouw” als een groote verdienste worden aangerekend, dat zij in hun omgeving en bij de jongeren de begrippen doen voortleven, waarvoor zij zelf hebben pal gestaan.

Er zijn menschen, die vijf jaar van hun leven verliezen door traagheid. En ze verliezen zoowel geld als tijd. (Maandblad „Succes").

De Geëmployeerde bij de Suiker-Industrie

Bij ons Informatie-bureau is verkrijgbaar de juist verschenen 3e en verbeterde uitgave van dit boekje, dat een overzicht geeft van den werkkring en de vooruitzichten, benevens van de inrichtingen tot opleiding voor die industrie. De bewerking geschiedde door de H.H. H. Ch. G. J. van der Mandere, Secretaris van den Bond van Eigenaren van N.-I. Suikerondernemingen en A. Voskuil, Oud-gedelegeerde van de Mij. tot Exploitatie van de Suikerondernemingen Sentanen-Lor, Brangkal en Dinoyo.

Bijgewerkt met de laatste gegevens. Zeer belangrijk! Prijs ƒ0.75, ƒ0.06 portokosten.

HET HOOFDBESTUUR.

Kolonel Baart besloot met een driewerf „lang leve de Koningin" dat luide, algemeene instemming vond.

Daarna onthulde de eere-voorzitter twee schilderijen die, eerst gedekt, op het tooneel stonden. Beide zijn geschilderd door den heer P. Schouten Jr., die eene, het bestuur met den eere-commissaris gezeten aan een tafel, aan de vereeniging schonk, en die de andere, een portret, van generaal Sachse in uniform, in opdracht van het bestuur vervaardigd had, als geschenk aan den eere-voorzitter. Het werk van den heer Schouten getuigt van groote kunstvaardigheid, het bestuur en de vereeniging zijn hem in ruime mate dank verschuldigd.

De voorzitter vertolkte dien dank nu ook tegenover de heeren, die zich op andere wijze ten opzichte van de vereeniging verdienstelijk hebben gemaakt, waarbij de dames en de heeren, die tot het welslagen van dezen avond hadden bijgedragen, nog afzonderlijk werden geprezen.

Met het zingen, door alle aanwezigen, van het Bondslied der vereeniging, werd het officieele gedeelte van de feestelijke herdenking besloten, hetgeen wil zeggen, dat het niet-officieele aan de beurt kon komen.

Dit gaf, onder algemeene leiding van den heer Rien Stol, een bij deze gelegenheid goed passend afwisselend cabaret-programma van Nederlandsche en Indische nummers. Gaf het orchest onder den heer de Soete den toon aan voor het muzikale gedeelte in het algemeen, voor de Indische sfeer zorgde een kleine, maar goed geïnstrumenteerde gamelan.

Was 't, vooral door de tombola, laat geworden voordat de dansmuziek aan de beurt kwam, onder leiding van den heer Stollewerk zette het bal toch dadelijk in uitstekende stemming in.

„Het Vaderland getrouw" kan met voldoening terug zien op dezen herdenkingsavond.

G. N.

Banten en zijn historische bouwvallen.

Les pierres parlent et les lieux ont leur histoire et leur enseignement.

E. de Morsier.

Banten was eenmaal de hoofdstad van het groote Bantensche rijk, achtereenvolgens door een dynastie van sultans geregeerd.

Van de geschiedenis van Banten voor de komst der Portugeezen in 1522 is weinig met zekerheid bekend. Gedurende de XVIe en het begin der XVIIe eeuw was Banten de stapelplaats van alle producten, afkomstig van de landen om Straat Soenda gelegen en ver daarbuiten. Het mocht wel het grootste handelsemporium van den ganschen Archipel worden genoemd. Van uit de Javaansche havens werden rijst en andere levensmiddelen aangevoerd, van de kleine Soenda-eilanden sampanhout, van Banda, Ambon en Ternate notemuskaat, foelie en kruidnagelen, van Zuid-Sumatra en Zuid-Borneo peper en diamanten, porselein en aardewerk uit China, geweven stoffen uit Bengalen.

Bantam, zooals de stad in Europeesche geschiedboeken steeds werd genoemd, is een verbastering van Banten. De Portugeezen, die geen woorden met den uitgang „en" kenden, spraken van „Bantam", welke benaming spoedig door andere Europeesche naties werd gevolgd.

De oudste berichten van de hoofdplaats Banten zijn afkomstig uit 1596. De eenige topografische bijzonderheid vroeger dan genoemd jaar vindt men bij De Barros, een Portugeesch schrijver, die mededeelt, dat de stad door een rivier in twee gedeelten was verdeeld, terwijl de oevers verdedigd werden door een houten sterkte met goed geschut.

In het eerste deel van de „Eerste Schip-vaerd der Hollander naer Oost-Indien" verhaalt Cornelis de Houtman die in 1596 hier voet aan wal zette ons vele bijzonderheden omtrent de hoofdplaats van het Bantensche rijk.

Daarna volgden meerdere schrijvers, zooals: Wouter Schouten, J. W. Vogel, Elias Hesse, Christophorus Frikius, Valentijn, Nicolaes de Graeff, A. Bogaert, Cornelis de Bruin, J. W. Heydt, J. S. Stavorinus, J. de Rovere van Breugel, die allen in hun werken de hoofdplaatsen met meer of minder uitvoerig vermelden, en waaraan wij de volgende beschrijving van Banten in groote trekken ontleenen.

De stad lag aan een uitgestrekte moerasachtige vlakte in het diepste gedeelte van de baai van Banten, aan de monding van de Tji-Banten, die van het Karanggebergte naar zee stroomt. Zij was aan alle zijden door water omringd, niet alleen door de zijtakken van deze rivier, maar ook door eenige grachten. Al deze vaarwateren hadden echter het karakter van moerasrivieren zonder merkbaren stroom, ongeschikt tot afvoer en een verzamelplaats van afval en vuil der aangrenzende wijken. Als men

dan weet dat zij tevens de bevolking tot badplaats dienden, kan men zich voorstellen, hoe deze kwalijk riekende en kwade dampen verspreide wateren, bronnen van doodelijke ziekten waren.

Cornelis de Houtman en de zijnen vergeleken de uitgestrektheid van de stad met die van Amsterdam, vermoedelijk het Amsterdam van 1480 na de eerste ommuring. Bij deze schatting hadden zij hoogstwaarschijnlijk het oog op de eigenlijke stad zonder voorsteden, die gezamenlijk minstens even groot waren als de hoofdplaats zelf.

De eigenlijke stad lag binnen een door Chineezen gebouwden muur van gebakken steen, zigzag gebouwd doch zonder borstweringen en twee voet dik. Hier en daar verrezen houten stellages van drie verdiepingen hoog bij wijze van uitkijktorens, en stonden stukken geschut op de hoeken. Deze verkeerden meestal in onbruikbaren staat, omdat de Bantammers er niet mede wisten om te gaan. Drie houten poorten zonder hengsels of sloten, gaven toegang tot de stad, doch waren voorzien van een sterke wacht. De rivieren waren afgesloten met lange bamboezen hefboomen.

Deze poorten waren door stoffige zandwegen met een groot plein, de aloon-aloon, verbonden. Dit groote lommerrijke plein, dat thans nog bestaat, was het hartje van de stad, ja, zelfs van het geheele rijk. Aan de Zuidzijde verhief zich het fort Diamant of Kota Inten, dat in 1681 door een weggeloopen metselaarsbaas in Compagnies dienst, Hendrik Licasz. Cardeel voor Sultan Abdoel Kahar Aboen Nazar, bijgenaamd Sultan Hadji was gebouwd. Aan den ingang van dit vorstelijk bouwwerk, dat de gedaante van een rechthoek met wallen en bastions had, stonden twee hooge waringins (z.g. waringin koeroeng). Deze ingang werd de IJzeren Poort genoemd. Grachten, waarover steenen bruggen lagen liepen rondom dit sultansverblijf dat van 1681—1808 het symbool der vorstelijke macht vormde.

Behalve het fort Diamant, de woning van den Rijksbestierder en het wapenmagazijn der sultans, verhief zich aan de Westzijde van dit plein de groote Moskee het beroemde bedehuis, dat door sultan Molana Joessoep moet zijn gebouwd, die in 1580 stierf, en waarin de verscheiden sultans van Banten werden bijgezet. In het Noordelijk gedeelte van het ommuurd moskeeplein lag en ligt nog de begraafplaats Sabakingking (treurplaats) waar sultan Molana Hasanoeddin en zijn afstammelingen rusten. In den aanvang der 18e eeuw scheen er gebrek aan ruimte te zijn ontstaan, zoodat het stoffelijk overschot der sultans in die eeuw werden bijgezet ten Zuiden van het gebouw in een aangrenzend vertrek, ontstaan door afscheiding van de moskee, waardoor deze haar voorgeschreven vierkanten vorm verloor. Wat de minaret betreft, de oorsprong daarvan is niet met juistheid bekend; Stavorinus, een schrijver uit 1768, vermeldt haar voor het eerst. In lateren tijd bouwde Cardeel bij deze Moskee een huis met verdieping in den Hollandschen stijl van zijn tijd.

Van dit plein liep een weg van een steenen ophaalbrug van het fort Speelwijk, dat in 1685 door de Nederlanders met hulp van Cardeel, was gebouwd. De oorsprong was een klein bolwerk van den stadsmuur dat in 1682 door Rombout van Hoogstraten werd veroverd en Speelwijk werd genoemd naar den regeerenden Gouverneur-Generaal Cornelis Jansz. Speelman. Deze naam ging over op het groote fort, waarbij dit bolwerkje met een gedeelte van den stadsmuur werd getrokken.

De versterking had de gedaante van een vierhoek met vier bastions, omringd door een natte gracht, die aan de Westzijde met de rivier in verbinding stond. Binnen stonden de woningen van de Compagniesdienaren, de pakhuizen, de kerk, de wapenkamer, de secretarie, de Compagnies Winkel, het negotiecomptoir, en het hospitaal, terwijl in de bastions de kruitgewelven waren gebouwd. Deze gebouwen stonden geschaard om een vierkant plein, waarlangs boomen waren geplant. Het kerkhof lag buiten het fort aan de overzijde van de gracht. Volgens tijdgenooten maakte het modderige strand waardoor vijandige schepen niet konden ankeren, het voornaamste verdedigingsmiddel van het fort uit, dat in 1685 met 440 Nederlanders, 59 matrozen en 668 Mardijkers bezet was.

Hier dichtbij stonden de Chineesche tempel en een klein Europeesche woonwijk, terwijl op eenigen afstand van Speelwijk een ander kleiner fort lag, dat Karangantoe heette naar de aangrenzende visschersplaats van dien naam met een kleine moskee. Op dit gedeelte van den stadsmuur lag het groote kanon dat in 1683 door Hesse werd vermeld en thans nog aldaar te zien is.

Deze gebouwen behoorden tot de voornaamste van Banten, terwijl de openbare markten, het tolkantoor (aan de riviermonding), de peperpakhuizen, de gevangenis, de steenen bruggen en de kleinere moskeeën het stadsbeeld voltooiden.

Wij moeten ons het oude Banten voorstellen als een menigte van schaduwrijke kampongs met smalle straten in wijken verdeeld en het geheel door muren ingesloten en door kleine voorsteden omringd.

Tot de voornaamste wijken van Banten behoorden:

Uit mijn Siameesch Dagboek

(Wonderlijke dingen)

door

L. D. PETIT.

Enkele dagen later was ons uur van vertrek aangebroken, onze bagage was al in de coupé en wij stonden in afwachting van het te geven sein dat wij in moesten stappen, te kijken naar de staalkaart van Oostersche kleederdrachten, Britsch-Indiërs met hooge tulbanden, vrouwen met kleurige doeken om het hoofd en gouden versierselen in de neusvleugels, vrouwen uit Laos het hoofdhaar als een puntige taart midden op het hoofd, Chineezen, Maleiers en daartusschen door de keurig gekleede Siameesche beambten, witte jas toetoep, panung, lange witte kousen en lage schoenen.

Onze aandacht werd getrokken door een brancard waarop een dame lag, voorzichtig werd zij in den trein gedragen, haar man passeerde ons, zag dat wij keken en fluisterde ons toe met een droeve glimlach „I'm so sorry, she is so offely ill, Bangkok fiber!" — eene van de vele stille heldinnen die als slachtoffer vallen van het Oosten.

„I come to see You off" klonk ineens naast ons en daar was onze jonge vriend nog met de rouwband om den arm, scherp afstekend tegen de wit gesloten jas, — achter hem twee koelies dragend aan een stok, ieder een uiteinde op de schouders, iets dat leek op een bijenkorf.

Met den helmhoed in de linkerhand, dien gracieus voor de borst houdend, maakte hij met de rechterhand een gebaar zooals men personen aan elkaar voorstelt en wijzend naar de bijenkorf vroeg hij verlof ons als herinnering aan de droeve plechtigheid welke wij hadden meegemaakt en als een bewijs van dankbaarheid voor de eer zijn overleden oom bewezen, een Boeddhabeeld te mogen aanbieden, een Boeddhabeeld met gewijde oogen.

Hij had het goed laten inpakken, in gevlochten rijststroo dat als een kabel om het beeld gerold was.

Zwaar was het niet, al werd het door twee koelies gepikold, mijn portable schrijfmachientje werd ook wel op deze manier behandeld.

Het beeld werd in onze coupé neergezet, onder het tafeltje bij het raam. Wij zochten nog naar woorden om hem te bedanken — toen het fluitje van den stationschef klonk en wij vlug moesten instappen. Lang hebben wij nog uit het coupé-raam naar hem gewuifd, naar die witte figuur die in zijn hoog uitgestrekte hand een zakdoek liet wapperen — eene kromming van den weg en wij zetten ons neer. Noch mijne vrouw, noch ik zeiden een woord, wij keken naar buiten naar de onafzienbare rijstvelden die langs ons trokken, maar zeker was dat wij toen alle twee dachten aan den vriendelijken jongen man die alleen achterbleef in die wondere stad met haar driehoekige tempels.

Een treinreis van 36 uur nam weer een aanvang, wij stelden ons er op in, installeerden ons elk in ons hoekje, met stapels plaatselijke couranten voor ons, waarachter wij meer zaten te soezen dan wel iets van den inhoud in ons opnemend. De maaltijden brachten wat afleiding.

Na onze eerste „tiffin" (lunch) in onze coupé terugkomend, staan wij stil, rechtop, we kijken elkaar aan, halen onze neuzen op, we ruiken, we snuiven, „wat een vreemde lucht" zeggen we tegen elkaar, en nogmaals halen wij op, nu diep en aandachtig.

„Wat is dat voor een lucht, waar heb ik die meer geroken? vraag ik mij af — en eensklaps wist ik het, dat was de Kambodja, de bloem des doods in het Oosten — ja, nu herinnerde ik mij het heel duidelijk, dat was de lucht die naar ons toekwam bij het naderen van een kerkhof, van een koeboeran op Bali, van een koeboeran op Java, ja waar al niet in het Oosten.

„Ja, je hebt gelijk", beaamde mijne vrouw en nu angstig schuw ophalend „ja, dat is de Kambodja".

Maar hoe kwam die lucht daar, bestaat er een parfum, zou een van die fransche dames welke een paar tafeltjes van ons afzat in de restauratie-wagen in onze coupé geweest zijn? en onwillekeurig lieten wij onze blikken gaan langs het bagagenet en op het pak onder het tafeltje. Alles lag nog zooals wij het verlaten hadden.

Ik belde, even later stond de djaga voor ons. „Is hier iemand geweest?" vroeg ik hem recht in de oogen kijkend.

„Nee Sahib, dat kan niet, toen u naar de restauratiewagen ging heb ik de deur op slot gedaan"!

„Kom binnen", snauwde ik hem in mijn nerveusiteit toe „en ruik!"

De djaga, eenigszins het hoofd neigend, trad binnen en rook, snoof de lucht op — rekte zijn hals uit en snoof nog eens met wijd geopende neusvleugels — er kwam een vreemde glans in zijn groote zwarte oogen — kruiste de handen voor de borst, neeg en zeide op gedempten toon „our deathflowers, sahib!"

Toen de kerel uit de coupé was riep ik mijne

Pabean, de wijk van het tolkantoor,
de Priesterwijk,
de Pendjaringan of Visscherswijk,
de Pratok, de wijk der klapperdopwerkers (zeer fraai bewerkte kommetjes, waaruit men geneesmiddelen placht te gebruiken),
Pasoelaman, de wijk der borduurwerkers,
Pamaranggan, de wijk der krisschedenmakers,
Kebalen, de wijk der Balineezen,
Kasantrian, de wijk der santri's,
Kapandean, de wijk der smeden,
Pakodjan, de wijk der Kodja's en andere Vreemde Oosterlingen.

De Chineezen, evenals de Portugeezen en de Engelschen hadden in de eerste tijden van hun vestiging hun eigen wijk.

Buiten de eigenlijke stad lag Kasoenjatan, de wijk der heiligen met zijn moskee, enkele graven en het lustverblijf van Sultan Ageng, den vader van Sultan Hadji gelegen in het meer Tasikardie (Meer en berg).

In het midden van dit meer was een kunstmatig gevormd eilandje, waarvan de oevers met rooden baksteen waren beschoeid. Hierop stond een steenen gebouw met twee verdiepingen, omringd door een gracht, waarover een brug lag. Een soort pont, die door vrouwen werd bediend, bracht de bezoekers naar dit lusthof.

In 1701 werd door den meergenoemden Cardeel een waterleiding aangebracht van dit meer naar het fort Diamant, omdat de Sultan en zijn hof het vuile water der rivieren niet langer wilden gebruiken. Deze leiding bestonden uit ommetselde looden pijpen van aanzienlijke lengte, waarin het water werd aangevoerd, dat eerst in een steenen filtreerbak werd gezuiverd.

Uit het bovenstaande moge blijken dat de stad Banten niet alleen haar beteekenis ontleende aan haar positie als hoofdplaats van het Bantensche rijk maar ook aan haar uitgestrektheid en aanzienlijke handelsbetrekkingen.

Toen Batavia gesticht werd, ontstond echter naijver tusschen beide steden over de heerschappij van den handel, waardoor bij voortduring strijd ontbrandde, die ten slotte door de O.I.C. voordeelig werd bevochten. Sedert 1684 verloor Banten alle beteekenis als transitohandelshaven en nam zijn verval toe.

Tijdens het Engelsche Tusschenbestuur werd in 1813 het sultanaat opgeheven, en kwam het als residentie onder Europeesch Bestuur, een maatregel, die bestendigd werd door de Nederlanders. Evenals zoovele hoofdsteden van eertijds machtige rijken werd het zoo bloeiende en toonaangevende Banten daarna als weggevaagd van den aardbodem.

Waar eens tal van Bantammers, Javanen, Chineezen en zoovele andere volkeren, alsmede Westerlingen als Portugeezen, Engelschen en Nederlanders onder en met elkaar den strijd des levens streden, waar een tusschen Sultan Hadji en Sultan Ageng twist en tweedracht heerschten, die leidden tot den ondergrond van het rijk,[1]) en de sultane-regentesse Ratoe Sjarifa Fatimah haar booze plannen smeedde[2]), daar heerschte thans doodsche stilte.....

De grijze hoofdstad Banten werd aan verwildering prijsgegeven.

„Van de grootste handelsplaats der Oost", zoo schreef Van Breugel in 1757, „is het geworden tot een woning enkel der ellendigen."

Reizigers uit het begin en midden der 19e eeuw als Olivier, Van de Velde, Brumund en Buddingh hebben ons op de hoogte gehouden van den desolaten toestand.

Daarop volgde een diep stilzwijgen. Eerst tegen het einde der 19de eeuw en later werd de sluier waarin Banten's historische herinneringen sedert waren gehuld, opgelicht en mannen als Hageman, Robidée van der Aa, De Jonge, Snouck Hurgronje, Brandes, Van der Chijs, Serrurier, IJzerman, Hoesein Djajadiningrat en De Haan, om maar enkele te noemen vestigden wederom de aandacht op de historie en de traditie der aloude sultansstad.

Na een tijdperk van verwaarloozing dat tot 1911 duurde, het jaar, waarin op last van Gouverneur-generaal Idenburg, het fort Speelwijk met het aangrenzend kerkhof werden schoongemaakt en behoed voor dieper verval en het fort Diamant werd opengelegd, zijn Banten's monumenten thans toevertrouwd aan de goede zorgen van den Oudheidkundigen dienst en het Regentschap Serang.

Als wij tot slot nagaan, welke historische overblijfselen uit vroeger tijd heden ten dage nog in het oude Banten worden aangetroffen,[3]) dan behooren daartoe in de eerste plaats de ruïne van het fort Speelwijk met het aangrenzende kerkhof en omgeving, de ruïne van den Kraton Kaibon (welke het in 1808 verwoeste fort Diamant verving), van het fort Diamant en van het lustverblijf Tasikardi, terwijl tot verheugenis stemt, dat de fraaie groote moskee met omgeving in ongeschonden staat is bewaard gebleven, evenals de Chineesche tempel. Dit is ook het geval met de moskeeën van kpg. Kasoenjatan en van kpg. Kenari.

Daartegenover staat dat de moskee Patjinantinggi en de moskee der Kodja's slechts bouwvallen vertoonen. De heilige graven van Pangeran Mas, van Pangeran Astaphati, van Molana Joessoep zijn in goeden staat gebleven, terwijl die van Pangeran Mandalika en de hoofdpoort van het graf van Sultan Abdoelmafachir Machmoed Abdoelkadir zeer veel door den tijd hebben geleden.

Thans is het plaatsje Banten versteld en verlaten, en de armelijke bewoners teren nog slechts op de glorie van weleer.

De eeuwenoude mausolea der moslimsche potentaten en de tomben onzer voorvaderen liggen vreedzaam en broederlijk in rustige nabuurschap.

Een zwoele zeewind doet de kalkschilfers verstuiven, die van de gemetselde graven vallen, en vermengd ze met het stof van den straatweg.

Een intense stilte waart om die steenen gedenkteekenen, welke den sloopenden invloed van tijd en weersgesteldheid nog pogen af te weren — een stilte die strijd en oneenigheid doet vergeten, en die eerbied afdwingt voor de zwijgende macht van het Verleden.

V. I. VAN DE WALL.

---

[1]) Het contract van 17 April 1684, waarbij de Compagnie o.a. het recht van alleenhandel verkreeg.

[2]) Zij verwekte den grooten Bantenschen opstand van 1750.

[3]) Zie voor bijzonderheden „Korte Gids voor oud-Banten" van schrijver dezes, uitgave Oudheidkundige Dienst, Kolff en Co., 1930. Met 6 foto's en 2 schetskaarten.

vrouw toe „ach wat een nonsens, heb je z'n smile gezien, heeft zeker een fooi van een ander gekregen om ons het plaatsje aan het raam te doen verlaten!" en nijdig zette ik de fan aan die weldra boven ons hoofd snorde, de lucht wegzoog en ons wat koelte bracht.

Wij waren in een hotel te Penang — onze kamers hadden het uitzicht op de zee — groote golven kwamen telkens aanrollen, verbrijzelden zich onder donderend lawaai tegen de borstwering van het terras, vlak voor ons, zoodat het schuim in fijne druppels als een milde regen op de koningspalmen neerdaalde.

Onze bagage was neergezet in een loods die tevens diende voor tijdelijke verblijfplaats van poloponnies in verband met een groote polo-wedstrijd welke den volgenden dag gehouden zou worden en waarvoor uit alle deelen van de Malay States deelnemers in Penang waren samengekomen.

Ook de Boeddha stond daar in z'n strooien omhulsel, was keurig neergezet op een onzer koffers.

De avond was neergedaald, de lichtjes van de voorbijgaande en op de ree liggende schepen deinden als vuurvliegjes op en neer, trillend schitterde de sterrenhemel in al zijn overweldigende pracht aan het donkere firmament.

Het was weer één van die tropen-avonden die ons doet zwijgen en een gevoel in ons doet ontstaan dat op bidden gelijkt — een van die avonden waaraan men met wijding terugdenkt!

De zee zong zijn lied, de insecten gonsden, in de hall werd gedanst — eensklaps trof ons een geluid dat niet thuis hoorde in de harmonie der geluiden waarnaar wij zaten te luisteren.

Er werd tegen hout getrapt, net of iemand, ergens opgesloten, zich wilde losmaken, wilde uitbreken. Het geluid werd heviger, angstiger, het kwam uit de richting van de loods waarin de ponnies gestald waren en onze bagage zich bevond.

Het lawaai scheen ook de aandacht van het hotelpersoneel getrokken te hebben, er passeerde ons een bediende die van uit die richting kwam.

„I say" riep ik hem toe, „wat is dat voor een lawaai?"

Hij haalde de schouders op, „begrijpen er niets van, de beesten zijn niet te houden, ze willen zich losrukken, ze staan met opengesperde neusvleugels en sidderen over hun heele lichaam of ze van iets geweldigs geschrokken zijn — voor alle zekerheid zal ik uwe bagage weg laten nemen en hier in uw voorgalerij laten zetten, men kan toch nooit weten."

Niet lang duurde het of de koffers en de Boeddha stonden vlak bij ons.

„Well, what is the matter?" vroeg in den manager, een Singhalees, keurig in smoking gekleed, die eens bij ons kwam kijken of de koffers wel goed waren neergezet.

Hij boog, wreef zijn handen tegen elkaar, doende alsof hij niet goed wist hoe hij feitelijk beginnen moest en smilde „wonderlijk, heel wonderlijk, het is nu alles weer rustig, de beesten staan weer gewoon te kauwen, het was net of uw bagage de dieren hinderde, want zoodra waren uw koffers en dat pak eruit, of alles was rustig — ja, en wel het allervreemdste was (hier daalde zijn stem) dat er zoo'n zoete lucht was, het rook naar de Datura."

„Wat is dat" vroeg ik, „wat zijn dat datura's?"

„Doodenbloemen Mister, bloemen die bedwelmen en ons langzaam doen inslapen!"

Weer boog hij en verdween in de richting van de hall, waar gedanst werd.

„Hoor je dat vrouw? — hoor je dat van die lucht?" zou het dan toch..... en angstig keek ik in de richting van het in rijststroo gewikkelde beeld dat vlak bij ons stond, op een onzer koffers.

Wij waren op weg „huistoe", en zoo oververzadigd van indrukken dat wij op niets meer reageerden en bijna den geheelen dag lui in onze dekstoelen lagen, met half gesloten oogen, luisterend naar het rhytme van de schroef die met elke omwenteling ons nader bracht tot huis, totdat wij in slaap vielen.

Wij hadden een hut boven op dek, het Boeddhabeeld hadden wij een plaatsje gegeven tegen de deur die binnendoor toegang geeft tot de hut naast ons. Het rijststroo had ik wat weggetrokken, zoodat nu het hoofd zichtbaar was, over die vreemde lucht hadden wij het nog wel eens gehad, vertelden het zelfs als een soort grapje aan onze medepassagiers, die, net als wij, er van overtuigd waren dat men ons daar in de Malay States in het ootje had willen nemen — totdat plotseling op een maanavond, vlak bij het Suez-kanaal.....

Wij zaten met verschillende mede-passagiers in een halve cirkel vlak bij onze hut en tuurden naar de golven die als vloeibaar zilver voorbij gleden, toen ineens een zoete walm over ons heen trok.

Onmiddellijk herkende ik die lucht, ook mijne vrouw, ik zag haar aan, ook zij deed net als ik, alsof er niets te ruiken viel.

Wordt vervolgd.

Het dansende Oosten.

Het is voor hen die in Holland willen doen blijken dat zij het Oosten begrijpen, noodig te dwepen met Oostersche dansen. Zij die pretendeerden iets te voelen voor Oostersche volken zijn verplicht „hevige bewondering te demonstreeren voor die dansen".

Zij die niets van het Oosten hadden gezien dan deze dansen, concludeerden daaruit dat de Oostersche beschaving verre boven de Westersche uitstak. Wij, arme Westerlingen, met onze negerdansen... wie waren wij dat wij onze beschaving zouden willen opdringen aan Oostersche volken?

Wij overdrijven niet; opmerkingen in dezen geest zijn door Hollandsche bewonderaars van Oostersche dansen herhaaldelijk gemaakt.

Er zit in die bewondering een belangrijk kwantum snobbisme, en misbruik van gemeenplaatsen. Hij die de uitstekende danspartijen welke nu en dan aan de hoven der Zelfbesturen in de Vorstenlanden worden gegeven, meermalen bijwoont weet, dat de belangstelling van het Europeesche publiek daarvoor bijna nihil is.

Er is allicht bewondering voor het keurige, fijn afgemeten gebaar, voor de volstrekte beheerschtheid der danseressen. Dit wordt door ieder erkend, en houdt voor enkele minuten de bewondering vast.

Doch daarmee is het, met uitzondering van de hoogst zeldzamen wier artistieke ziel contact heeft met dergelijke uitingen van Oostersche kunst, dan ook geheel uit. Voor bijna alle toeschouwers is dit een kijkspel waarvan men zeer spoedig genoeg heeft.

Niemand begrijpt er iets van, en in dit opzicht biedt de dans minder contactpunten dan eene wajangvertooning welke door de oudere generatie der Indo-Europeanen minstens ten deele kan worden gevolgd.

Intusschen, men dweept met den dans, zonder hem te begrijpen. En men arrangeert bij iedere gelegenheid dansen welke geen ander resultaat hebben dan dat zij de nieuwsgierigheid van het publiek een moment bevredigen door vertoon van allerlei exotische dingen.

Men weet wat er te doen is geweest om Vorstenlandsche dansen op de tentoonstelling te Parijs uitgevoerd te krijgen, en hoe de hoogst vrijmoedige inmenging van den heer Fock toch niet in staat bleek, Soenan en Sultan hun verzet te doen prijsgeven.

Toen ondernam men het met Balische danseressen; men weet dat de danskunst van Bali niet in de schaduw kan staan van die in de Vorstenlanden. Officieele personen in Holland waren echter met de komst dier Balische danseressen zeer ingenomen en demonstreerden dit zeer, vermoedelijk om te doen uitkomen dat het zonder de medewerking der Vorstenlanden ook zeer wel gaat.

De telegrammen meldden dat het Balische gezelschad ten paleize op het Loo is opgetreden. Dansend is uitdrukking gegeven aan gevoelens van aanhankelijkheid, dansend is vergiffenis gevraagd voor eventueele fouten tegen de hof-etiquette.

Dansend werd uiting gegeven aan de hulde der Balische vrouwen.

Het zal vermoedelijk op een programma hebben gestaan, en wanneer dat papier had vermeld: huwelijksdans, of dans bij de inwijding van een tempel, had men het óók geloofd.

Dan volgt het vertoon te Parijs, en men zal er daar spoedig even verveeld naar kijken als overal elders.

De Westerling met zijn dynamische cultuur gaat deze uitingen van een door hem onbegrepen beschaving voorbij.

Ook bij landvoogdelijke reizen spelen dansen eene bijzondere rol, doch daar zijn ze bijna altijd uitingen van feestvreugde bij aankomst van den hoogen bezoeker.

Als een resident de Sangi-eilanden bezocht was de dans verplicht; het was een heerendienst waartoe men werd opgeroepen.

Overal elders: in de Minahassa, te Ternate, Ambon.... dansen. Te Sibolga: dans van krijgers van het eiland Nias. In de Lampongs: hetzelfde.

De dansen zijn niet van de lucht, en het is alleen maar een beetje „shocking" dat, naarmate men meer in het Zuidoosten van den archipel komt, de kleeding der dansers minder wordt.

Enfin, dit is het oude gebruik: adat-costuum, en de hooge reiziger doet zijn „duty" en onderwerpt er zich aan. In de Bataklanden gaf men hem dan nog een karbouw cadeau en dan wil het gebruik dat de Landvoogd althans het touw waaraan de buffel zit, een moment vasthoudt. Adat is adat.

Dit alles is niet zoo erg als de uitingen van dweepzucht ten aanzien van Oostersche dansen, als in Holland worden waargenomen.

Men heeft die dansen leeren misbruiken om er zijn kennis van het Oosten, althans zijn bewondering daarvoor, te affitcheeren.

Men heeft die dansen gemaakt tot een aanwijzer der beschaving van het Oosten, en er de inferioriteit der Westersche beschaving naar afgemeten.

Het is een dwaze, ietwat bespottelijke manie, welke op zeer onaangename wijze tot uiting komt in de opgeschroefde, van voorgenoemde bewondering druipende beoordeelingen en lofuitingen van personen, die eenig begrip der zaak niet noodig hebben om zich op te zwepen tot extase.

De dans ten paleize is van dit spel de bekroning. Zoo danst het Oosten door de wereld.

(„De Ind. Post"). Z.

Van Week tot Week.

Van Maandag 14 tot Zondag 20 September.

De G. G. Jhr. De Jonge is den 15den dezer te Buitenzorg officieel ontvangen. De residentie was in feestdos. Ongeveer 2500 Europeesche, Inlandsche, Chineesche en Arabische schoolkinderen hebben een aubade uitgevoerd. Daarna heeft hij de eerste audiëntie verleend.

De Javasche Crt. van 11 dezer bevat de besluiten van den vorigen G. G. Jhr. de Graeff, waarbij de begrootingen van 1932 voorloopig zijn vastgesteld. Van de door den Volksraad aangebrachte amendementen zijn alleen overgenomen: een amendement-de Queljoo, een verhoogingspost ad *f* 1 ter tegemoetkoming aan de negorijhoofden van Ambon en Saparoea wegens gederfde adatinkomsten; een amendement-mr. Fruin tot schrapping van een subsidie à *f* 3000 voor het Int. Congres voor Tropische Geneeskunde te Amsterdam en een amendement-van Baalen tot schrapping van een post van *f* 6000 bedoeld voor een centrale K. v. K. en vervanging door een memoriepost.

*Het Volksraadslid van Lonkhuijzen heeft, naar aan*leiding van gepubliceerde cijfers, aan de regeering om beperking van den invoer van buitenlandsche werkkrachten bij de cultures in Noord-Sumatra gevraagd.

Waar het hier geëmployeerden bij buitenlandsche cultuurondernemingen geldt, rijst de vraag of de Regeering ter zake wel veel zal kunnen uitrichten.

Het observatorium te Batavia ontving bericht dat in de buurt van de Schouten-eilanden ten Noorden van Nieuw-Guinea puinsteenbanken zijn aangetroffen in zee, vermoedelijk afkomstig van een onderzeesche vulkanische uitbarsting.

De radiotelefonische verbinding tusschen Java en Sumatra is den 15den dezer officieel geopend met een groot aantal goed geslaagde gesprekken tusschen autoriteiten in Deli en Atjeh eenerzijds en op Java anderzijds.

*In de vergadering van de Soekaboemsche Rubberplan*tersvereeniging, op 19 dezer gehouden, werd een voorstel behandeld van een van de leden dier organisatie om een commissie te benoemen, eventueel in samenwerking met het departement van landb. en nijv. en handel, teneinde practische plannen uit te werken voor de instelling van een restrictie der rubberproductie met behulp van de regeering. Dit comité zou zich dan onmiddellijk in verbinding stellen met die welke in Ceylon en de Federated Malay States reeds zijn benoemd of nog benoemd zullen worden.

Minister Thomas deelde op een vraag in het Lagerhuis mee, dat er geen onderhandelingen met de Nederlandsche regeering worden gevoerd over een beperking van de productie of de verscheping van rubber van de Britsche en Nederlandsche bezittingen. Toen hem gevraagd werd, of hij niet dacht, dat er een tijd zou komen voor zulke onderhandelingen, deelde Thomas mede, dat hij op laatstgenoemde vraag zou antwoorden, wanneer zij hem op breeder grondslag werd gesteld.

Minister Thomas deelde naar aanleiding van een tot hem gerichte vraag in het Lagerhuis mede, dat de regeering van Malakka noch die van Nigeria eenige financieele verantwoordelijkheid op zich heeft genomen met betrekking tot de tinpool.

Strauss vroeg of de regeering van Malakka eenige verantwoordelijkheid heeft aanvaard tot financiering van de voorraden.

Thomas bracht in herinnering, dat in het laat-

ste kwartaal de regeering van Malakka overschrijding van het aan Malakka toegekende aandeel heeft toegelaten.

„Ik neem de noodige stappen", voegde hij er aan toe, „dat de regeering van Malakka de positie in overeenstemming met de afspraak brengt, daar het bij een overeenkomst met het buitenland ongetwijfeld noodig is, dat die ook in acht wordt genomen".

De N. I. S. neemt met ingang van 1 Jan. 1932 zeer ingrijpende bezuinigingsmaatregelen, o.m. korting op de salarissen, stopzetting van de periodieke verhoogingen, wijziging van de verlofsbepalingen, korting op de gratificaties.

Een belangrijk gedeelte van het ambtenaarskorps is door de financieele berichten uit Europa van den ernst der tijden overtuigd geraakt. In het Katholiek Schoolblad wordt het onvoorwaardelijk verzet der ambtenarenorganisaties tegen de salarisverlaging gegispt en aangeraden alleen voor een tijdelijken maatregel te ijveren. De afd. Bandoeng der Christ. Onderw. Ver. richtte zich met 't oog op den oeconomischen toestand tot het hoofdbestuur met de vraag of actie tegen de salariskorting nog raadzaam is en of van een eigen actie in Nederland niet meer te verwachten ware.

Het daghet in het Oosten, hoewel de toevoeging van het alternatief erop schijnt te wijzen, dat de zon van het juiste inzicht, zich nog niet geheel boven de nevelen heeft kunnen verheffen.

*De Provinciale Raad van West-Java heeft de salaris*verordening aangenomen met 22 tegen 16 stemmen, nadat een amendement-Roep om de regeling van het gouvernement te volgen met 31 tegen 7 stemmen was aangenomen. Aangenomen is ook een tijdelijke korting op de verlofsbezoldigingen. De korting wordt ook toegepast op bezoldiging van Gedeputeerden en zittingsgelden der leden.

De opbrengst van de Landsmiddelen in Ned. O. Indië over de maand Juli 1931 was *f* 49.500.000 tegen *f* 65.300.000 in de maand Juli 1930. De totale opbrengst over de eerste zeven maanden van dit jaar was *f* 290.500.000 tegen *f* 352.400.000 in dezelfde periode van het jaar 1930. Volgens zeven twaalfden van de raming zou de opbrengst plm. *f* 424.000.000 geweest moeten zijn, zoodat de werkelijke opbrengst in dit tijdsverloop reeds *f* 133.500.000 onder de raming gebleven is, d. w. z. omgerekend over een heel jaar, zou dit, indien geen — onwaarschijnlijke — verbetering intreedt gedurende de overige 5 maanden, reeds een tekort op de begrooting van 1931 beteekenen van rond 37 %. Voorwaar, de Regeering heeft recht in deze critieke tijden, de volle medewerking en offervaardigheid te eischen van al hare dienaren en onderhoorigen alsmede van alle anderen die van haar afhankelijk zijn.)

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

School voor Beeldende Kunsten te Batavia.

Terwijl wij hier gedurende de laatste weken achtereenvolgens de aandacht hebben gevestigd op hetgeen door de Fransche Regeering, op onderwijsgebied, als anderszins, wordt gedaan tot het belang der inheemsche volkskunsten, zoowel in Marokko als in Indo-China, trof het ons bijzonder, als eerste bericht in de rubriek *„Van Week tot Week"* van ons Weekblad van 10 dezer te lezen:

„Op 28 Augustus j.l. werd te Batavia geopend een school tot opleiding in beeldende kunsten, welke de eerste instelling is van dien aard daar te lande."

Bij onderzoek bleek ons, dat deze instelling geheel van particuliere zijde is opgericht door een vereeniging van belangstellenden, onder voorzitterschap van *Ir. F. H. L. Dessauvagie* aldaar.

Het *„Bataviaasch Nieuwsblad"* van 29 Augustus j.l. schrijft daarover o.m.:

> „Sedert Donderdag bezit Batavia een school voor beeldende kunsten, waarvan men hoopt, dat zij zal uitgroeien tot een academie. Het sobere begin bevindt zich in het gebouw der Openbare Europeesche Meisjesschool aan de Willemslaan hoek Koningsplein Oost, en gisteravond had de officieele opening plaats. De directeur van het departement van Onderwijs had bericht van verhindering gezonden. De inspeteur van het Mulo, de heer *K. van Dijk*, was aanwezig, en met hem enkele andere genoodigden en leerlingen."

Wie die leerlingen zijn: Europeanen, Inboorlingen, of in Indië geboren Nederlanders van gemengd ras, staat er niet bij vermeld, evenmin hun leeftijd en kunne.

Wèl wordt vermeld, dat de voorzitter, die de aanwezigen welkom heette, er op wees, dat de tijdsomstandigheden dwongen deze opening op sobere wijze te doen geschieden en in zijne openingsrede o.a. zeide:

> „Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad, voordat wij zoover waren, aldus spr., dank zij de taaie volharding van dengene, die jarenlang voor de oprichting van een school voor beeldende kunsten gepleit heeft, n.l. de heer *Stuimer*, die zijn arbeid met de nu verkregen school beloond mag zien, verder ook dank zij de zeer gewaardeerde hulp van het Dept. v. Onderwijs en van den directeur van de K.W.S. en tenslotte dank zij de belangelooze toewijding van degenen die in het Bestuur zitting hebben genomen en de school hebben voorbereid, n.l., behalve de heer *Stuimer, mej. Draaier* en de heeren pastoor *Sterneberg*, de heer *Adolf*, de heer *Pijpers* en de heer *Admiraal* in wiens handen het bestuur thans met alle vertrouwen het directeurschap van de school heeft gelegd.
>
> „In de toekomst ziet het bestuur voor het vak- en kunstonderwijs hier te lande groote perspectieven.
>
> „De groote zin en aanleg voor kunst bij de bevolking van Indië is voor niemand vreemd, hiervan moge getuigen de groote bijdrage van Ned.-Indië op de Parijsche tentoonstelling.
>
> „Het is in het belang van de bevolking, dat die aanleg systematisch wordt ontwikkeld, waarmede tevens de economische welvaart van het land zal worden bevorderd.
>
> „Daarvoor zullen mettertijd onvermijdelijk vakteekenscholen, nijverheidsscholen en industriescholen moeten verrijzen, waarvoor het alsdan niet doenlijk zal zijn, al de daarvoor benoodigde leerkrachten uit Nederland te betrekken.
>
> „Een goedverzorgde aesthetische ontwikkeling zal aan vele bedrijven ten goede komen, als de bouw- en decoratiebedrijven, drukkerijen en verder ook nieuwe industrieën in het leven kunnen roepen als beeldhouwateliers, glasbranderijen, enz.
>
> „Met de opleiding zullen wij thans beginnen en het eerstvolgende streven van het bestuur zal zijn, de hulp van de regeering te winnen om de examens voor verschillende benoodigde acten hier te lande te doen afnemen.
>
> „Voor ons streven roepen wij gaarne de hulp in van u en van allen, die met ons doel kunnen sympathiseeren en dan hoop ik, dat deze eerste schuchtere schrede in de toekomst moge leiden tot een academie van Beeldende Kunsten, Ned.-Indië waardig."

Uit de derde alinea, waarin gewezen wordt op „den grooten zin en aanleg voor kunst bij de bevolking", zouden wij opmaken, dat die school speciaal bedoeld is voor de Indonesiërs, meer bepaaldelijk voor Java en dan zeker zoowel voor meisjes als voor jongens, daar eerstgenoemden stellig niet de minst begaafden op kunstgebied zijn. Om ook de inboorlingen der andere eilanden er van te doen profiteeren, zou er een internaat aan verbonden moeten zijn.

Het spreekt wel van zelf, dat wij, als warm belangstellenden in deze belangrijke aangelegenheid, tot degenen behooren, die er zich over verheugen, dat eindelijk in Indië de eerste stap in die richting gedaan wordt en dan ook verlangend uitzien naar nadere bijzonderheden omtrent een en ader, boveal hoe de heer *Admiraal* zijne ongetwijfeld zeer moeilijke taak opvat.

Want, tot onzen spijt, vermeldt „Het Bataviaasch Nieuwsblad" daarvan alleen:

> „Hierna werd het woord gevoerd door den heer *Admiraal*, die voorloopig met de leiding is belast en die zich verdiepte in de mogelijkheden, welke in de bevordering van het onderwijs in aesthetiek verscholen gaan."

En verder lezen wij, tot besluit:

> „Daarop werden de beide lokalen bezichtigd, waar teekeningen en pleisters aan de muren hangen.
>
> „Verschillende leeraren en leeraressen bij het M.O. bleken bereid aan de school voorloopig geheel belangeloos les te geven."

Die „teekeningen en pleisters" zijn toch zeker niet bedoeld als voorbeelden om door de Indonesische leerlingen te worden nageteekend?

Ook het aanbod der Europeesche leerkrachten

„om voorloopig geheel belangeloos les te geven", hoezeer ook getuigend van belangstelling, lijkt ons gevaarlijk voor de Indonesische kunstontwikkeling. Wij zijn het in deze met de opvatting der Franschen eens, dat geen Europeesche, doch uitsluitend inheemsche leerkrachten tot onderwijzers der Indische kunstvakken moeten worden aangesteld, wil die kunst haar terecht zoo hooggeroemd karakter niet verliezen. De heer *Groslier*, die reeds sedert ruim een tiental jaren roemrijk zijn sporen verdiend heeft als kundig artistiek en praktisch leider der uitnemende Cambodgeaansche kunstschool te Phnom-Penh, waarvan pracht-resultaten ter Parijsche tentoonstelling te bewonderen vallen, zegt 't zoo van ganscher harte overtuigd: „Niet wij, Europeanen, moeten den Indiërs les geven in hun kunst, neen, wij kunnen onnoemlijk veel van hen leeren."

Van de Franschen is alleen de organisatie dier school uitgegaan, het initiatief daartoe genomen. Onder Regeeringsbeheer wordt er toezicht gehouden, de leiding geschiedt echter slechts indirect door den directeur, daar het onderwijs geheel is toevertrouwd aan de bekwaamste inheemsche vaklieden, speciale kunstenaars op elk gebied afzonderlijk. Deze zijn gelukkig ook op Java nog onder de inboorlingen te vinden, o.a. aan de hoven van Solo en Djokdja. Deze zouden onder aanmoedigende en waardeerende leiding de begaafde jeugd stellig weer in het eigen goede kunstspoor voeren, zoo zelfs, dat ze naar moderne opvattingen, volgens den tijdgeest, gaan werken, ook voor Westersche doeleinden, toch met volkomen behoud van het Indisch karakter.

In het verslag van de *Service d'interêt social* worden de organisatie en de resultaten van de onder de directie van den heer *Groslier* staande kunstschool, overtuigend samengevat in de volgende woorden:

> *„L'artisan sorti de l'école, muni de sa trousse d'outils, est prêt à produire. Le service des ventes, troisième élément de l'ensemble du service des Arts dont les deux premiers sont le musée et l'école, assure le contrôle artistique, la probité et la pureté de ses productions et leur écoulement à une clientèle formée en grande partie des touristes qui visitent Phnom-Penh, formée aussi de riches Cambodgiens revenus au goût de leur art national; complétée de plus en plus par des commandes de France. Ainsi la rénovation de l'artisanat khmer est-elle aujourd'hui un fait accompli et durable et l'une des plus intéressantes et des plus fécondes réussites de l'enseignement technique en Indochine."*

Wat de heer *Dessauvagie* in de voorlaatste alinea zijner openingsrede bedoelt met „de hulp van de regeering te winnen om de examens voor de verschillende, benoodigde acten hier te lande te doen afnemen", begrijpen wij niet goed.

Zooals gezegd, zien wij met groote belangstelling nadere bijzonderheden omtrent deze nieuwe kunstschool tegemoet, daar wij haar van harte het beste succes toewenschen, overtuigd als wij zijn, dat er op dit gebied véél te doen valt voor Nederlandsch-Indië en daarmede tegelijk voor de gansche menschheid.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Sub-tropische democratie.

In Cuba, een der brokstukken van het geweldige Spaansche imperium, speelt men de grap der Midden-Amerikaansche revolutie. Dit sub-tropische land van Spaansche origine, neemt de allures aan van eene gemeenschap op Westerschen grondslag, doch is daarvan slechts eene parodie; met ziet er *de verwording van de zuivere democratische idee.* Havana heeft prachtige gebouwen (o.a. het kapitool) en het indrukwekkend mooie „Fraternity Park". De gelijkstelling der verschillende rassen is tot het uiterste doorgevoerd; ze hebben allen grondwetten, en een afschuw van titels en ridderorders; alle menschen zijn gelijk en er bestaat algemeen kiesrecht. De democratie is echter slechts schijn; er heerscht een despotisme van enkelen, in een Westersch land ondenkbaar. Het regeeringsapparaat is omkoopbaar; de pers wordt door het heerschende bewind betaald, de ambtenaren zijn verkiezingsagenten. Corruptie hindert niemand; alleen wil men er op zijn beurt van profiteeren. De oppositie voert alleen oppositie omdat zij nu ook wel eens aan het bewind wil komen en profiteeren. Een land met zulke democratie, heeft precies wat er goed voor is; het gansche bewind is een eenheidsapparaat, en zoolang dit wordt gehanteerd door een krachtig man, die revalen weet te weren, is er eigenlijk geen oppositie. De salarissen der hoogere ambtenaren zijn niet hoog; er zijn echter nog andere bronnen van inkomsten, o.a. de „Loteria Nacional". Iedere tien dagen speelt deze loterij met 27000 loten van 20 dollar; ieder wil van de winst het zijne hebben. Op deze loterij drijft een goed deel van het politieke spel, en men kan er den aard der verhoudingen naar afmeten, met het ware karakter dezer democratie. Telkens komen schandalen voor en er is geen recht te krijgen, o.a. in de „Barlow-affaire" van 1929. Toch is er een lichtpunt. Machado heeft tenminste groote waarde voor Cuba omdat hij althans tot voor dit land aangename hoogte, orde en veiligheid heeft geschapen. Bovendien is een nieuwe regeering verplicht om het kapitaal dat in de „revolutie" wordt gestoken, er weer uit te halen. Dit alles is — n. h. o. van Z. (*Soer. Hbl.* 15/8, 2de bl.) — volstrekt niet tragisch. Ieder volk heeft de regeering, die het verdient. Men moet alleen de democratie niet au sérieux nemen, en denken dat alles namaak en „farce" is. Het is despotisme, dat als democratie wordt opgediend; democratie is geen kind van sub-tropische landen. Wellicht kunnen wij uit Cuba iets leeren....

Onderwerpen van internationalen aard treffen wij aan in de *Java Bode* (17/8 „Indo-China"; 18/8, 2de bl. „Br.-Indië"), de *Deli Crt.* (20 en 21/8, 3de bl. „Ver. Staten", *J. G. Sleeswijk*), het *Soer. Hbl.* (10 t/m. 15/8 „Waar Boer en Brit tezamen wonen", over Kaapstad, hotels en diamantleed; 10 en 13/8 „Duitsche brieven", *E. M.;* 10/8 „De strop", *Hugo Reijnst;* 11/8 „Kritieke week", *Villanus;* „Br. uit Engeland", *R. v. S.;* 4de bl. „Br. uit Australië"; 12/8 „Preferente schuld", *H. R.;* 14 en 15/8 „Stalin", *V.*) en *De Loc.* (11 en 13/8, blz. 15 en 8 „Handel in Vrouwen").

Het oordeel van den Volksraad.

Ieder weet voor honderd percent wat recht is, en wat onrecht, maar een rechtszaak — dat is altijd *fifty-fifty*. Hetzelfde kan men — n. h. i. van *De Loc.* (13/8) — zeggen van de vertegenwoordigende colleges. Als de partijverhoudingen niet al te zeer zijn vastgeklemd, zooals in Nederland, is het hachelijk te zeggen wat de meerderheid zal doen. Wat den Indischen *Volksraad* betreft ontzegde dezer dagen een bekend publicist den meesten leden de bevoegdheid tot oordeelen over de vragen dezer dagen. Het moge zoo zijn, doch die meesten — en dat geldt o.m. zeker voor de Inlandsche nationalisten — weten, door een merkwaardig instinct geleid, toch altijd drommels goed waar zij vóór of tegen zijn. Alleen: het valt niet altijd licht dit tevoren te voorspellen. Daarbij gelooft *De Loc.* dat, wat den Volksraad betreft, Indië niet te klagen heeft. Men is: te uitvoerig. Wie wel eens een buitenlandsch parlement bezocht, moet getroffen zijn door verschillen ten gunste van den Volksraad. In toon, ernst en toewijding. Men werkt er hard; veel harder dan het publiek kan weten. De meesten beproeven metterdaad zich over ieder onderwerp een oordeel te vormen; en alweer de meesten hebben talrijke onderwerpen, die hun zeer ter harte gaan. Aangezien alle verantwoordelijkheid bij de Regeering blijft, en er *toch* blijft, ook als hare voorstellen verworpen worden, wordt de voornaamste functie van den Volksraad *critisch.* Dit erkennend, verwondere men zich eerder over de matiging, welke de Volksraad zich in hare critiek oplegt, dan over de scherpte waarmede zij soms tot uiting komt. Immers: opponeerende groepen kunnen nimmer voor de taak worden gesteld, de verantwoordelijkheid over te nemen. Thans komt hierbij het feit, dat de crisis de Regeering noopt tot „ja", ook als de Volksraad „neen" zegt, en tot het „neen", ook al sprak de heele Volksraad „ja". Overal ter wereld komt dit voor; men komt als vanzelf tot een soort ongeformuleerde crisisvolmacht. Die nood dwingt ook in Ned.-Indië en de Regeering behoeft daartoe, ook in Indië, *een crisisvolmacht.* Maar nu komt *het verschil: zij hééft die al.* Alleen is zij haar niet vrijwillig verstrekt. De oorzaak van het onbevredigende in de situatie ligt in het feit, dat de Indische Regeering hare bevoegdheden nu moet bezigen met alle volstrektheid, welke de wet haar toekent; en dat het „hooger beroep" op de Staten-Generaal haar reeds bij voorbaat gunstig is. Het gevolg hiervan is, dat de werkelijke invloed van den Volksraad geringer wordt, dan voorheen; en daaruit zal de stemming ontstaan van „er wordt toch niet naar ons geluisterd". Men zal dan zien, dat een Volksraadsveto geen veto is, een Volksraadsmotie geen richtsnoer en een Volksraadsbesluit geen besluit. Dit zal er toe leiden, dat iedere oppositie zich absoluter uitspreekt; dat de critiek scherper wordt en dat de verhoudingen worden toegespitst. Dan zullen op den duur aan onze economische en financieele moeilijkheden nog staatkundige worden toegevoegd, waarvan men den ernst niet onderschatten moet.

Het kan — meent *De Loc.* — *ook wel anders*, zèlfs zonder dat men in feite of interpretatie der bevoegdheden iets verandert. De indruk worde weggenomen, dat de Indische Regeering den Volksraad wèl kent in duizenden détails en het College wèl volgt in de beschouwing van ontelbare kwesties van secundair belang, maar dat men, zoodra het op hoofdzaken aangaat, zijn eigen weg gaat, wàt de Volksraad er ook van zegt. Dit zou *te vermijden* zijn, 1e. wanneer de Regeering zich ten aanzien van die hoofdzaken méér tot een compromis bereid toonde en 2e. wanneer zij een openlijk beroep deed op den Volksraad om, nu de tijden zóó ernstig zijn, de Regeering te steunen daar, waar zij beproeft met name aan de financieele stormen zoo goed mogelijk het hoofd te bieden. Beide heeft *De Loc.* gemist. De *Staten-Generaal*, die straks de Indische begrooting te behandelen krijgen, mogen hunne verantwoordelijkheid wel ter dege beseffen. Zij kunnen, door met *het oordeel van den Volksraad* meer rekening te houden, tweeërlei bereiken: *1e.* dat noodelooze vervreemding voorkomen wordt, en *2e.* dat tusschen dat oordeel en de in 's Lands belang noodzakelijke politiek een minder wijde klove ligt, dan thans het geval is.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (13/8, 2de bl. „Indische Visie", *Z.;* 10 en 13/8, 3de bl. „Volksraadblamage"; 11/8, 3de bl. „De salarisvermindering"; 11 en 12/8, 3de bl. „Onze koloniale taak"; 14/8, 2de bl. „Toch politiek van het V. V. L.", *Z.*), de *Deli Crt.* (17/8 „Het levenspeil"), *De Loc.* (10/8, blz. 3 „Verspilling"; 14/8 „Ook zij....; blz. 25 „Vrij van port"), de *Java-Bode* (15/8 „Van verloven", *v. W.;* 18/8 „De herziening van het verlofsreglement", *J. E. J.;* 12/8 „Verlofsreglementen") en het *Bat. Nwsbl.* (13 t/m. 18/8 „Volksraad"; 13/8 „Adviseurs", *R.;* 18/8 „Verwachting"; „Van twee kwaden", *R.;* „Bestuurshervorming B. G.", *R.*)

Kolonisators.

Een uit Nieuw-Guinea teruggekeerd kolonist, in Januari uitgezonden van Semarang door de Ver. K. N. G., gaf aan het *Soer. Hbl.* (11 en 12/8, 2de bl. „Kolonisators", *Z.*) een gedetailleerd relaas van het werk en de verwachtingen der kolonisators van Nieuw-Guinea. In de kolonisaties *Julianadorp* en *Bijlslag* ademt alles: gebrek aan organisatie, gebrek aan kennis, gebrek aan alles. Tusschen *Pim* en *Kajabo* (aan het Sentanimeer) ligt *eene nederzetting van Duitschers*, die vroeger in Duitsch-Guinea hebben gewoond en door den oorlog zijn verdreven op Nederlandsch gebied. Van de kolonisten Käse, Brinkmann en Aar is één met een Duitsche vrouw getrouwd. Deze Duitschers zijn flinke kolonisten; zij beschikken echter over de gelden door de Duitsche regeering uitgekeerd aan hare onderdanen, die in door den vijand veroverd gebied bezittingen hadden. De drie kolonisten hebben flinke huizen van bezaagd hout en kunnen, door bestelling aan levensmiddelen elders, een goed menu op tafel krijgen. Zij hebben tuinen met kapok, cacao en andere gewassen, bewerkt door 50 Papoea-koelies. Desniettemin denken zij er over Nieuw-Guinea te verlaten en op Ceram een perceeltje te openen; de bezwaren van den afscheep hunner producten met de K. P. M. zijn te groot. Zuidelijker, tusschen *Ivar* (aan het Sentanimeer) en *Julianadorp*, woont *de gepens. adj. onderofficier der Genie Ebli*, die indertijd eene expeditie naar het binnenland medemaakte en belast was met den radiodienst. Een daar werkzaam Duitsch ingenieur overleed te Ivar en werd er begraven. Ebli bleef in de streek en is er geheel ingeburgerd; *hij is wèl geslaagd.* Hij is een zeer handig man, van alle markten thuis, waarbij zijn technische opleiding hem goed te stade kwam. Hij woont in een goed planken huis, heeft een aanplant van kapok, en een tuin met groenten en voedingsgewassen, verder een kleinen koffieaanplant. Met een goed gebruik van waterkracht wist hij een zagerijtje te drijven; toen de veer van zijn gramofoon stuk was wist hij dit instrument in beweging te brengen door er een afloopend gewicht aan te bevestigen. Dergelijke personen, die zich onder alle omstandigheden weten te helpen, zijn in de rimboe uitstekend op hun plaats. Hij koopt te Hollandia meel en bakt daarvan zijn eigen brood; zijn tuin is uitstekend gelegen, beschut door het gebergte. Hij werkt met 15 Amberi's (koelies, geen Papoea's); ook heeft hij een kleine warong. Deze kolonist zit reeds acht jaren in deze streek; aanvankelijk gelokt door het goud, is hij er zóó ingeburgerd dat hij niet meer weg wil, ook al leeft hij in eenzaamheid. Hij geniet er, naar zijn opvatting en ideaal, eene zóó volkomen vrijheid, dat ook de afgelegen streken van Java hem die niet zouden kunnen schenken. Dat bindt hem voor altijd aan N.-Guinea. Zijn bestaan is als de droom der meesten, die in den laatsten tijd naar N.-Guinea trokken; men vergete echter niet, dat hij iemand is, die met het rimboeleven is vertrouwd en technisch ontwikkeld is, en.... dat hij pensioen heeft. In de buurt van *Manoekwari* is eene kolonisatie van Indo-Europeanen, welke veel beter is opgezet dan die van *Julianadorp* en *Bijlslag*, al zal ook hier moeten blijken of succes zal worden verworven. Z. hoopt dat de Regeering hare passiviteit laat varen en dwingend regelend gaat optreden. Het gaat hier om eene zaak, welke tenslotte voor het lagere deel der Indo-Europeesche gemeenschap van groot belang is, nu de bestaanskansen op Java zooveel slechter zijn geworden.

Cultuurzaken worden behandeld in *De Sum. Post* (15/8 „Het nut der randkolonisatie"; 15 t/m. 19/8 „Door de rubber" van de H. A. P. M.), *De Loc.* (11/8, blz. 16 „Suiker-zaken", blz. 29 „Rubber") en het *Soer. Hbl.* (13/8 „Cultuurbelangen", *Dr. v. H.;* 13/8, 2de bl. „Gevaar voor de koffiecultuur", door takkenboeboek; 14/8, 4de bl. „Indo-China", theecultuur).

Electriciteitsvoorziening in Ned.-Indië.

In de *Java-Bode* (13 en 14/8) betoogt de heer *J. E. Jasper*, dat *de meest gewenschte organisatie van de electriciteitsvoorziening in Indië* is, dat de opwekking van den stroom van landswege plaats heeft, en de distributie overgelaten wordt aan particuliere maatschappijen. De malaise heeft over het algemeen geen remmenden invloed uitgeoefend op de behoefte aan electriciteit voor verlichtings-, huishoudelijke- en bedrijfsdoeleinden; op verschillende plaatsen heeft het electriciteitsgebied zich zelfs uitgebreid. Het landsbedrijf tot opwekking van electriciteit, zooals het gedreven wordt in *West-Java* met drie groote waterkrachtwerken en twee stuwmeren op de Bandoengsche hoogvlakte en met de uitgebreide stroomlevering ook in West-Pryangan, Batavia, Buitenzorg en Bantam heeft tot nog toe zulke goede resultaten opgeleverd en wijst op zoodanige uitbreidingsmogelijkheden, dat het zich van zelf aanduidt als *een voorbeeld tot stelselmatige navolging* in geheel Ned.-Indië. Het voor *Midden-Java* ontworpen plan is berekend op de exploitatie van de waterkrachten in de Kali Toentang, eveneens met drie werken en de eventueele benutting van de rawah Pening voor de noodige watersuppletie; voorts op die van de waterkrachten der Kali Serajoe met het kratermeer Mendjer als accumulatiebekken, terwijl een ontginningsplan is opgemaakt voor het gebruik van de waterkrachten der Kali Koepang, om daardoor hoogspanningslijnen te kunnen aanleggen ten behoeve van het uitgestrekte gebied, dat de residenties Pekalongan en Tegal omvat. In de provincie *Oost-Java* werd het beheer van het door den dienst der S. S. gedreven electriciteitsbedrijf Madioen overgenomen door den dienst voor Waterkracht en Electriciteit, die met het oog op de toekomstige expansie reeds het noodige

verrichtte ten behoeve van het tot stand brengen van een nieuw waterkrachtwerk. Thans loopen de hoogspanningsleidingen tusschen Magetan, Plaosan, Sarangan, Maospati, Madioen, Doengoes, Delopo, Ponorogo en Giringan, met twee centrales te Madioen en Giringan en drie onderstations te Maospati, Delopo en Doengoes. Ook in *Benkoelen* en de *Palembangsche Bovenlanden* werd het gebruik van waterkracht voor de stroomlevering op de juiste wijze gecentraliseerd. De heer *Jasper* hoopt, dat Volksraad en Staten-Generaal de groote beteekenis van het landsopwekkingsbedrijf zullen inzien en aan het reeds beproefde deugdelijke stelsel de gunstige kans zullen laten, om zich over Midden-Java en over andere groote gebieden van den Indischen archipel uit te breiden.

Het *Bat. Nwsbl.* schrijft over „Goud-Redjang Lebong" (6/8), „Het goud in Bantam" (11/8), de *Java-Bode* over „De reis van Dr. Callenfels" (12/8, naar Japan en China), het *Soer. Hbl.* van „De Heinrich-exp. in Celebes" (10/8, 2de bl.) en „De Raoengkrater-exp." (14/8, 2de bl.)

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

In de *Bintang Timoer* van 18 Juli wordt gewezen op een artikel in het *Soer. Hbld.* van de hand van den heer Zentgraaff, getiteld „Politiegevaar", waarin o.m. de aanklacht wegens meineed en mishandeling van verdachte personen, tegen 5 politieagenten te Soerabaja, de z.g. Karim-affaire te Batavia enz. in critische beschouwing werden genomen. Gezegd wordt dat ook de *Bintang Timoer* herhaalde malen de aandacht heeft gevestigd op het feit dat, indien zoo iets als de Karim-affaire in de onmiddellijke nabijheid van het paleis van den G. G. en het parket van den Proc. Generaal kan gebeuren, het nog veel erger is op plaatsen ver van Buitenzorg en Batavia. „Indien de muren der gevangenissen in de binnenlanden van Borneo, de Molukken en Celebes in staat waren om te spreken, dan zou — aldus het blad — de Proc. Generaal niet hebben kunnen slapen van het denken aan hetgeen daarbinnen is voorgevallen". De heer Parada Harahap (redacteur) wil aan de suggesties van den heer Zentgraaff inzake de bestrijding van het euvel door streng onderzoek en zware straffen, toevoegen: publicatie in de pers. Betoogd wordt dat „handelingen welke de haren ten berge doen rijzen" het meest worden gepleegd op plaatsen ver van de groote steden, waar geen pers is. Er zijn weliswaar locale bladen op verschillende plaatsen in de Buitengewesten, maar het is daar niet moeilijk om de betrokken journalisten „bij den nek te grijpen", zoodat het voor dezen bezwaarlijk is om zich te uiten.

Ter illustratie wordt de veroordeeling van eenige met name genoemde journalisten gememoreerd. Zij zouden veroordeeld zijn op aanklacht van politie of B. B.-ambtenaren die zich al te vlug beleedigd en belasterd voelden, ondanks het feit dat zij in staat waren hun beschuldigingen met bewijzen te staven. De algemeene opinie is dan ook dat de overheidspersonen in de binnenlanden al te vlug overgaan tot het bestempelen van een journalist met den naam van „toekang korek" (opstoker) en „prokrol bamboe", aldus het blad. Met behulp van het „systeem van processenverbaal en het Inl. reglement" enz. heeft een journalist meer kans om in de gevangenis te komen dan zijn beschuldigingen ernstig en afdoend aan een onderzoek te zien onderworpen.

Er wordt direct kwade trouw bij verondersteld. Betoogd wordt verder dat de locale bladen door deze soort bureaucratie zeer veel zaken hebben verzwegen in plaats van gepubliceerd. Het blad spreekt de hoop uit dat de gesignaleerde misdaden spoedig tot het verleden zullen behooren en dat de Regeering de perspublicaties in het algemeen soepeler ga behandelen en dat zij in het vervolg minder op het strafbare gedeelte van het desbetreffende artikel, doch meer op de kern of den inhoud daarvan ga letten.

Terloops wordt dan aangestipt de preventieve werking van de pers — zij het ook alleen door de aanwezigheid van een journalist of correspondent van een blad — t. o. v. dergelijke ongewenschte handelingen van de politieambtenaren of van wie ook.

Een gewezen gedetineerde van Tjipinang, een aanzienlijk persoon, Westersch opgevoed, die niet wegens moord of diefstal in de gevangenis gekomen was, maar slechts ter wille van een courant, dus wegens een „slip of the pen", heeft in een onderhoud met de *Bintang Timoer* (no. van 22 Juli) het volgende verteld: „Het eten van roode rijst is nog geen bezwaar. Ik weet dat er een verschil bestaat tusschen het eten in eigen huis en in een strafinrichting. Maar ik vraag mij af of zij, die niet wegens moord of diefstal zijn veroordeeld, ook niet meer als menschen mogen worden behandeld. Een gestrafte krijgt maar één stel kleeren, waarmede hij werkt, slaapt enz. De kleeren moeten elken Zondag gewasschen worden. Zoolang zij nog niet droog zijn, staat men zonder kleeren te wachten, hetgeen niet aangenaam is, vooral in den regentijd. Bij aankomst in de gevangenis worden de gestraften door een dokter onderzocht, waarbij zij zich geheel moeten ontkleeden. Dit geschiedt echter niet in een kamer, maar daarbuiten en wel in het gezicht van andere gestraften, oppassers en opzieners, waardoor het menschelijk gevoel wordt gekwetst." Enz. Berichtgever zeide naar aanleiding van de door hem te Tjipinang ondervonden, slechte behandeling, dat het doel van deze strafinrichting, om de gestraften eventueel als bruikbare menschen in de maatschappij terug te geven, op die wijze niet zal worden bereikt en dat zij, die wegens een politieke fout werden gestraft, niet tot inkeer komen. Integendeel, hun haat jegens hun tegenstanders zal grooter worden. Zij worden er hoe langer hoe fanatieker door. Een Europeaan, een volbloed of een Indo, al is hij ook een groote „bangsat", die b.v. een moord heeft begaan of zich schuldig gemaakt heeft aan andere slechte handelingen, wordt veel beter behandeld dan Inheemschen die geen bandieten zijn, doch slechts een politieke of journalistieke fout hebben begaan in hun schoon streven.

Uit het vorenstaande blijkt — aldus het blad — duidelijk de koloniale antithese, welke het iemand onmogelijk maakt in langzaam tempo voort te schrijden op den door hem gevolgden weg en hem integendeel hoe langer hoe fanatieker doet worden.

Onder den titel „Indonesiërs op papier" trekt de redactie van de Pewarta Deli (10 Juli) te velde tegen personen op Sumatra die zich „Indonesiërs" noemen, maar eigenlijk met hun nationalistisch drijven niet anders doen dan den geest van verdeeldheid bevorderen. Men heeft Jong-Sumatranen, Jong-Javanen en wat Jongen al niet meer. Deze lieden sturen aan op een menigte kleine zelfstandige republiekjes in Indonesië en willen terug tot de tijden vóór Hang Toewah, vóór Sriwidjaja. Hun provincialisme is niet bevorderlijk voor de nationalistische gedachte, die slechts één Indonesië kent, bestaande uit verschillende onderdeelen.

In het blad *Padoman* van Juli wordt onder het hoofd „Sloopers van den Staat" een beschouwing gegeven over de opvatting van de „sana"-pers tegenover de kritieken van de Indonesische journalisten of politici op het beleid van de Regeering. In haar opvattingen scheert de „sana"-pers de Indonesische critici over één kam: zij streven, onverschillig of zij nationalisten dan wel communisten zijn, allen naar den val der Regeering. Desondanks zullen de Indonesiërs, waar noodig, critiek blijven oefenen, omdat zij daarmede correctie willen bereiken. Zoo hebben de nationalistische Indonesische vereenigingen critiek geleverd op het P. N. I.-vonnis, niet om de rechtscolleges te beschudigen, maar om de Regeering er op te wijzen dat het vonnis door het volk gevoeld wordt als een vernedering. Zij willen aldus de Regeering gelegenheid geven een correctie aan te brengen. Daarom gaat schrijver fel in tegen de *Locomotief*, die de brochure-Schepper zoo afmaakte en den hoogleeraar ongeschikt achtte voor de Indonesische studenten in de rechtsgeleerdheid. Voor de Regeering blijft slechts één weg open om te corrigeeren en dit is Soekarno c.s. gratie verleenen (intusschen gedeeltelijk geschied. — Red.) Zij zal met deze daad het respect winnen niet alleen van de Indonesiërs, doch ook van de Hollanders die het rechtvaardigheidsgevoel nog bezitten en van andere landen, doordat zij dan te weten komen dat zulk een klein land als Nederland een millioenenvolk met rechtvaardigheid kan regeeren.

De *Sipatahoenan* van 14 Juli vestigt de aandacht op de actie van het N. I. O. G. in verband met de door de Regeering te nemen maatregelen tegen mogelijke persexcessen en maakt melding van de door de onderwijzers terzake genomen motie. Betreurd wordt dat tot nu toe van Indonesische zijde zulk een actie uitblijft, terwijl de Europeesche en Chineesche pers reeds lang van haar ongenoegen over den overwogen persbreidel blijk hebben gegeven. Het blad zou het toejuichen als de raad van advies uit de P. P. P. K. I. de bij dit lichaam aangesloten organisatie opdroeg, tegen een invoering van de persordonnantie protest aan te teekenen. Zulk een opdracht zou ook kunnen uitgaan van de hoofdbesturen der vereenigingen aan de afdeelingen. Indien de Indonesiërs blijven zwijgen, zal dat als een bewijs van instemming kunnen worden beschouwd!

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 7 van 15 Aug.: Grootscheepsche boerderijplannen te Singapore (van de Singapore Cold Storage Co. met energie en frissche durf aangepakte proeven.) — Besmettingsgevaar bij copra door rijstzakken (uit de Entomological Notes, 1ste kwartaal, door G. H. Corbett). — Iets over de koffiecultuur in Zuid-Britsch-Indië. — De koffiecrisis in Brazilë (op 24 April hebben vertegenwoordigers van de meest belanghebbende staten bij de koffieverdediging in Brazilië op een conferentie, welke aan het jongste internationale koffiecongres, 17 Mei te Sâo Paulo is voorafgegaan, een conventie onderteekend).

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van N.-I.

Deel 88. 3de afl.: Over den oorsprong van het Javaansche tooneel, door dr. W. H. Rassers (met platen en plattegrond. (Ook voor den niet-vakman, belangstellende in de wajang, heeft deze hoogst belangrijke verhandeling haar volle waarde, daar een helder overzicht van de vroegere onderzoekingen hem op dit gebied oriënteert. De schrijver acht het, om tot een dieper inzicht te komen, vóór alles noodzakelijk vast te stellen in welken vorm der menschelijke samenleving het wortelt en welke functie het daarin vervult. De gegevens hiervoor moeten in de eerste plaats geput worden uit de thans bestaande wajang en uit het oudere stadium, dat een vorige generatie gezien en beschreven heeft.)

Economisch Statistische Berichten

No. 819 van 9 Sept.: De Indische Financiën, door Hulshof Pol (de stand van zaken wordt vergeleken met dien van omstreeks 10 jaar geleden. De moeilijkheden der Ind. financiën waren toen niet in de eerste plaats te wijten aan de daling der inkomsten tengevolge van algemeene economische omstandigheden. De voornaamste oorzaak lag in een overmatige stijging der uitgaven, dus eigenlijk aan een fout in het beheer der Indische financiën zelf, terwijl eerst op het einde van de crisis in de overheids-financiën de nadeelige invloed merkbaar werd van de economische depressie. In de huidige crisis is reeds zeer spoedig ingegrepen. Men mag aannemen, dat het thans met de Ind. financiën weer bergopwaarts gaat. De financieele positie des lands is in dezen tijd heel wat beter dan die gedurende de vorige crisis.)

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Deel 71, Afl. 10: Ontwenningskuur bij opiumschuivers volgens de methode van Modinos, door

F. J. H. Noordhoek Hegt. — De kleuring van malaria-parasieten volgens Leishman—Shute, door dr. G. Sieburgh. — Pseudocarcinoom, resp. divertikels met „spleetlipomen" van den darm, door Achmad Darwis. — Bijdrage tot de pathologie der tuberculose van het strottenhoofd bij Javanen, door dr. H. Müller. — Uit het jaarverslag van het Geneeskundig Laboratorium over 1930.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift

No. 15 van 15 Aug.: Een causerie over bogen in moderne verkeerswegen, door J. P. S. Roks—Djatal vernis (gestookt met Aluminiumzouten en hydroxyden, en een groote hoeveelheid aluminium bevattende wordt gebruikt tegen het aantasten door zuren in het djatihout van de oliegedeelten van de verf. De firma Van den Doel en Fray loste het probleem op.)

De Indische Verlofganger

No 6 van 11 Sept.: Fédération Internationale des Coloniaux et Anciens Coloniaux (verslag uit „Bendor". Aan de bespreking te Brussel namen deel de heeren Zuyderhoff, Van Sluys en Merens). — Indische Moskeëen, door S. Kalff.

De Ingenieur

No. 37 van 11 Sept.: Het Merapi-gebeuren in Midden-Java, bij de jaarwisseling 1930/'31, (voordracht in de vergadering van het Kon. Inst. v. Ingenieurs op 1 Sept.) door ir. Wouter Cool. — Over het vulkanisme van Java, in verband met de uitbarsting van den Merapi, door prof. dr. B. G. Escher (voordracht, eveneens op 1 Sept. gehouden).

Landbouw en Veeteelt

No. 3 van 15 Aug.: Potplanten (in Indië) door B. — Klimplanten (Jacquemontia) door B. genoemd naar den Franschen natuurkundige Victor Jacquemont, die in 1832 stierf). — Naar een Indisch pluimvee-Stamboek, door Th. H. Buys.

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan"

No. 15 van 15 Aug.: Overzicht van den economischen toestand van het gewest Oostkust van Sumatra gedurende het eerste half jaar van 1931.

De Mijningenieur

No. 8 van Aug.: Beschrijving van de Afbouwmethode voor Ontginning der 8 meter dikke C-laag der Ombilin. — Steenkolenmijnen, door ir. W. Holleman (na een inleiding wordt behandeld I. Ontginning der C-Laag en II Het spoelend opvullen, bovengronds en ondergronds).

Nederlandsch-Indië

No. 12 van 16 Juli: Ontwerp voor de economische paragraaf van het werkprogramma der Vaderlandsche Club (Landbouw, Nijverheid en Handel). Voorstellen van verschillende kringen. — Assimilatie, geen associatie, door B. v. T. P. (schrijver geeft voorbeelden van de eigenaardige gevolgen, van kunstmatige verdeeling van de inwoners van Ned.-Indië. Wil men dan ook, dat de inwoners van Ned.-Indië eendrachtelijk met elkaar omgaan, dan moet men beginnen met al de onderscheidingen te laten vervallen en hen, evenals in Nederland, slechts te verdeelen in Nederlanders en Vreemdelingen. Men blijft in Nederland de families Loudon, Mac Gillavry enz. toch niet Schotten noemen, de families Lussanet de la Sablonière, Rollin Couquerque, enz. Franschen, de families De Muralt, Senn van Basel, enz. Zwitsers, de families Creutz, Holmberg de Beckfelt, enz. Zweden, de families Zimmerman en Frowein, enz. Duitschers, de families Van Geen en Dumonceau, Belgen!) — De economische verdediging van Nederlandsch-Indië, (lezing van kapitein C. H. C. de Waal). — Saamhoorigheid en Corpsgeest, door T. C. Proper. — Historische Banden. De Band met Tegal, door B. v. T. P. (Op 18 Mei 1746 kwam zij onder Europeesch gezag. De koopman Isaäc Breekpot was de eerste resident) — Een vergissing?

(Blijkens een extra bijvoegsel der Javasche Courant van 30 Juni 1931, No. 52, heeft de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië een verzoek ontvangen, gedagteekend Batavia-Centrum 8 Mei '31. van Hadji Tharbin Moehadjilin en Mas Wiriadisastra, onderscheidenlijk voorzitter en secretaris en als zoodanig ten deze gemachtigden van de te Jacatra, Batavia, voor den tijd van 29 jaar opgerichte vereeniging „Perkoempoelan Reclasseering Indonesia" (bij verkorting P. R. I.) en heeft Z. E. bij besluit van 16 Juni 1931 No. 39 goedgekeurd de Statuten dier Vereeniging.

Het eerste lid van art. 1 luidt:

„De vereeniging draagt den naam Perkoempoelan „Reclasseering Indonesia" (bij verkorting te noemen „P. R. I.") en is gevestigd te Jacatra, Batavia".

Indonesia, Jacatra en Batavia-Centrum in een officiëel stuk!, zou dit een vergissing zijn van de Algemeene Secretarie of is dit het begin van „de verindonesiseering" van Nederlandsch-Indië?

Dan is het jammer dat het besluit gearresteerd is te Tjipanas en niet te Buitenzorg, want dan had het waarschijnlijk gesproken van Bogor.

Waar blijft het Algemeen Nederlandsch Verbond?)

Ons Zeewezen

15 Sept., No. 9: Jacques Cassard en zijn optreden in Suriname en Curaçao, door L. V. Vrijman (1712—1713).

Onze Aarde

Septembernummer: Door Soemba, Flores en Timor, door dr. J. Bijlmer (maar als na een paar dagen de boot ons oostwaarts voert en van Soemba uren land niets anders te zien is dan de vaalgele kust, zegt schrijver, wordt mijn enthousiast pleidooi voor dit verstooten land slechts met een ongeloovigen glimlach aangehoord.)

De Rijkseenheid

No. 51 van 16 Sept.: Gratie voor ir. Soekarno. — Een roepstem tot onze ambtenaren in de Koloniën (aanhalingen van den Duce afkomstig, uit het blad „Forze Civili", welke ook op onze ambtenaren van toepassing zijn). — Hooger Belang, door C. K. Elout (naar aanleiding van de Pers-Ordonnantie.) — Indische bestuursinzichten betreffende militaire machtsmiddelen, door K. F. E. Gerth van Wijk.

Spoor- en Tramwegen

No 6 van 15 Sept.: Eenige mededeelingen betreffende den bouw eener verbinding met normaalspoor tusschen Loemadjang en Rambipoetji in de provincie Oost-Java, door ir. J. W. J. Beek.

De Stuw

15 Aug. no. 16: De Volksraad en de Verzoekschriften door Logemann. — Coördinatie van welvaartsdiensten, door De Vries.

Treubia

Vol. XIII. No. 2. Augustus: Coral Reef Studies. II. The depth of coral reefs in relation ta their oxygen consumption and the Penetration of light in the water; III. Geomorphological notes on the coral reefs of Batavia Bay, door J. Verweij. — Fish eggs and larvae from the Java Sea, door H. C. Delsman. — Zur Kenntnis der Lycidenfauna Javas en Zwei neue Indomalayische Lycidae, door R. Kleine.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN

Katholieke Missien. September: De bevolking der Kleine Soenda-eilanden, door J. J. Cornelisse.

Koloniaal Missie Tijdschrift. 15 Sept: De Katholieke Javaan en sociale en nationale problemen, door H. Bastiaanse. — Iets over het weeshuis te Semarang, door S. Kalff.

De Missie Post. Augustus: De Javaansche Kolonisatie Gedong Tataän in de Lampongs, door pater H. van Oort. — Een tijger legende uit het Benkoelsche, door pater M. Neilen.

Stemmen uit Bethesda. XXXVII. Berichten omtrent den arbeid in het melaatschen-gesticht Bethesda in Suriname. — Het melaatschen-gesticht „Bethesda" in Suriname moet worden verplaatst, door Van Heemstra (thans 6 uur stoomens van de hoofdstad Paramaribo gelegen. Een bedrag van een ton is noodig om de inrichting naar de stad over te brengen op een terrein der plantage Beekhuizen.)

Zendingsblad van de Gereformeerde kerken in Nederland. Sept.: Keboemen. Zendingsterrein van de Gereformeerde kerk te Heeg in samenwerking met andere Ger. kerken van Friesland, Noord en Zuid (met een kaart). — Van het zendingsveld te Djokja. — De Koningin Wilhelmina School te Djokja (met foto).

BOEKENSCHOUW

De Javaansche Danskunst, door Th. B. van Lelyveld. Ingeleid door prof. dr. N. J. Krom Holkema en Warendorfs uitg. Mij. Geb. f 15.—.

Joannes de Laet. Iaerlyck verhael van de verrichtingen der geoctroyeerde West-Indische Compagnie. In derthien Boecken. Eerste deel. Boek I—III (1624—1626), uitg. door S. P. L'Honoré Naber. Mart. Nijhoff. f 12.50.

Koningin Wilhelmina Jubileum stichting. Zevende Jaarverslag 1930. Het doel is: Bevordering van wetenschappelijk onderzoek op het gebied der geneeskunde in N.-I., in het bijzonder op dat van de bestrijding van volksziekten).

Suriname

Onze collega, die de rubriek Curaçao verzorgt, heeft in het vorige nummer opgehelderd hoe het komt dat het ontwerp nieuwe staatsregeling voor Suriname en Curaçao daar te lande bekend was, terwijl men er op de landsdrukkerij niets van wist. Het betreft hier een voorontwerp dat door de Regeering naar Suriname en Curaçao is gezonden, om het advies van de Koloniale Staten en den Kolonialen Raad in te winnen. Het kan dus geruimen tijd duren vóór de ontwerpen aan de Staten-Generaal worden aangeboden.

***

De paragraaf betreffende Suriname in de troonrede luidt:

„Ten aanzien van Suriname wordt de mogelijkheid overwogen, door mechanisatie van het landbouwbedrijf op daartoe geschikte terreinen verbetering te brengen in den toestand van depressie, waarin het voornaamste bestaansmiddel van het gewest verkeert."

De N. R. Ct. merkt hierbij op:

„Schraal is weder de troost voor Suriname. Mechanisatie van het landbouwbedrijf is een oud vraagstuk. Dat men het juist in een malaisetijd zou kunnen oplossen, zal niemand gelooven. Waar zouden de kapitalen daartoe vandaan moeten komen?"

***

De *Nieuwe Stem* van 15 Aug. Schrijft:

„Het schijnt velen te zijn ontgaan, dat in het ontwerp van de nieuwe Surinaamsche staatsregeling eene bepaling is opgenomen, die van verstrekkende gevolgen kan zijn.

Thans heeft men de beruchte bepaling, dat bij K. B. zoo goed als alles kan worden geregeld en vastgelegd.

Hieraan zal een einde worden gemaakt, maar in de plaats daarvan komt het volgende:

„De Gouverneur kan een door hem in het ontwerp ter goedkeuring aan de Staten aangeboden landsverordening op eigen gezag en verantwoordelijkheid vaststellen, wanneer:

1e de Staten in gebreke blijven binnen den gestelden termijn mede te deelen of zij het ontwerp al dan niet goedkeuren;

2e de goedkeuring van de Staten niet is verkregen, doch dringende omstandigheden een onverwijlde voorziening vorderen."

Op dit sub 2 genoemde komt het aan. De boeman van het K.B. — zooals mr. de Neef dat in zijn dissertatie noemde — verdwijnt, maar er komt een andere daarvoor in de plaats."

Vergist *De Nieuwe Stem* zich niet? In het overzicht uit *De West* van 11 Augustus, dat wij in ons vorig nummer overnamen, lezen wij dat bij verschil van meening tusschen Gouverneur en Staten de beslissing in hoogste instantie wordt genomen bij Wet of Koninklijk Besluit.

Maar het is mogelijk dat *wij* ons vergissen. Wij kennen den tekst van het ontwerp niet.

***

De West van 21 Augustus schrijft over den uitvoer over het eerste halfjaar 1931.

In de eerste helft van 1930 was de uitvoerwaarde f 3.917.009. In hetzelfde tijdvak van het loopende jaar slechts f 2.755.323. Een teruggang dus van meer dan een millioen, of in verhouding tot de waarde van den geheelen uitvoer in 1930 (f 8.389.803) ongeveer 14 percent.

Dit is een belangrijk cijfer, wel de moeite waard om wat nader te worden bekeken.

De uitvoer van zilveren munten bedroeg in de eerste helft van 1930 f 511.946 en in het loopend jaar f 88.343. Deze teruggang is het gevolg van het verbod tot uitvoer van zilver in baren en munten ter waarde van meer dan honderd gulden.

Van meer belang is het tweede groote cijfer in de rij van afnemende waarden. De uitvoer van bauxieterts verminderde met f 1.780.775 tot f 1.268.538, of ruim een half millioen gulden. Dit is een vermindering van een derde. De maatschappij had verklaard de productie met een kwart te zullen verminderen. Blijkbaar is de rem het eerste halfjaar nog iets sterker aangezet.

Wij komen nu aan de vermindering van balatauitvoer, namelijk f 88.813 minder dan in de eerste helft van 1930. Dit komt overeen met een productievermindering van ongeveer 30 ton balata. Over de eindcijfers valt echter voorshands nog niets te zeggen.

Van meer beteekenis is hetgeen de statistiek te zien geeft omtrent de plantageproducten.

De uitvoer van koffie bedroeg het eerste halfjaar 560 ton meer dan in hetzelfde tijdvak verleden jaar. Maar de waarde van de uitgevoerde koffie is echter dit jaar ruim f 50.000 minder. De verklaring is niet ver te zoeken. Het afgeloopen jaar bedroeg de productie 3650 ton, een te voren nog niet bereikt topcijfer. Een deel van die groote productie is het loopend jaar uitgevoerd. Vandaar een toeneming van het uitvoercijfer. Maar de koffieprijs is gedaald. Vandaar een vermindering der uitvoerwaarde. Vast staat verder, dat de uitvoer gedurende de rest van dit jaar niet schitterend belooft te worden.

De cacao-uitvoer liep terug met ruim twintig duizend gulden.

Suiker toont het vreemdste beeld. De uitvoer was in de eerste helft van dit jaar ruim tweeduizend ton hooger dan in de eerste helft van 1930. Toch is de uitvoerwaarde ongeveer een ton lager, door het terugloopen van den wereldprijs van acht gulden tot vijf gulden per zak.

Ook de uitvoer van versche groenten, balata, sinaasappelen en andere vruchten wijst op achteruitgang in de eerste helft van het jaar. Af te wachten valt nu, welken invloed op deze artikelen zal hebben de sedert 1 Juli j.l. opengestelde sneldienst op Curaçao.

Nu geeft diezelfde statistiek aan den anderen kant ook toeneming van den uitvoer van eenige artikelen te zien.

In de eerste plaats het artikel rijst (gepeld) waarvan de uitvoerwaarde in de eerste helft van het jaar steeg met ongeveer f 40.000.

De groote aankoopen in Nickerie, door de firma Walcott & Co. Ltd. van Demerara, leidden dien uitvoer in, terwijl de binnenlandsche exporteurs daarna volgden. Deze uitvoertoeneming is zeker heel belangrijk; vraagt echter de volle aandacht van het bestuur en den handel, om het noodige te doen tot behoud en uitbreiding daarvan. De rijst, die in de afgeloopen periode uit Nickerie werd uitgevoerd, was meerendeels van minder goede kwaliteit en toch blijft dit district de groote voorraadschuur voor den handel.

De uitvoer van maïs naar Curaçao nam toe en men verwacht, dat dit in de tweede helft des jaars in sterker mate het geval zal zijn. Ook daarvoor dienen de noodige maatregelen te worden genomen.

Dat van honing, padi, kokosnoten en pinda iets meer werd uitgevoerd, stemt hoopvol, doch deze kleine bedragen „zetten geen zoden aan den dijk". Daarom moet vooral de uitvoer onzer hoofdproducten worden opgewerkt om meer geld in het land te brengen.

De slotsom is, dat de uitvoerstatistiek van de eerste helft van dit jaar, in vergelijking met verleden jaar, niet zoo ongunstig is als het eindcijfer zou doen verwachten. Zij houdt voor een goed deel verband met de lager aangegeven uitvoerwaarde der artikelen.

***

De West van 7 Augustus schrijft:

„De Koninklijke Nederl. Stoomboot Maatschappij heeft op 1 Augustus j.l. met haar stoomschip Atlas een nieuwe kustdienst geopend tusschen Curaçao en Paramaribo en in omgekeerde richting.

Op de route van Curaçao naar Paramaribo worden verschillende havens in Venezuela, Trinidad en Demerara aangeloopen.

Op de terugreis worden dezelfde havens aangeloopen, terwijl bij voldoende ladingaanbod ook Nickerie, Barbados en eventueel de Fransche eilanden Martinique en Guadeloupe zullen worden aangeloopen.

Het s.s. „Atlas" is een vrachtschip, dat in 1922 werd gebouwd. Het is 1277 ton bruto, 608 ton netto groot en kan een beperkt aantal kajuitpassagiers vervoeren."

Curaçao

De accijnsverhooging.

Zooals men zich herinnert, is de laatste accijnsverhooging practisch te niet gedaan door de vrijmaking van een groot bedrag aan opgeslagen gedistilleerd. Hoe dit mogelijk is geweest of belet had kunnen worden, weten wij niet, en wordt ons ook maar niet duidelijk uit de Curaçaosche pers en uit de notulen van den Kolonialen raad. De heer Eskes zei: de kooplieden waren op hun qui-vive, omdat het bestuur verhooging van invoerrechten en accijnzen weken te voren had aangekondigd, zoodat, toen het ontwerp werd ingediend, de voorraden onmiddellijk en op groote schaal konden worden ingeklaard en vrij gemaakt. Deze spreker maakte het bestuur er een verwijt van, dat zijn voorstellen niet geheim gehouden zijn en niet zoo snel behandeld, dat niemand van de „vóór-wetenschap" voordeel trekken kon. De bestuursgemachtigde heeft hierop geantwoord: Was het noodig de voordracht „voor den Raad" verborgen te houden? „Spreker wil voorshands niet gelooven", zoo staat er, „dat leden van den Raad gebruik zouden maken van mededeelingen, hun als zoodanig door het Bestuur gedaan; spreker geeft vrijelijk toe, dat hij dan ook niet aan die mogelijkheid gedacht heeft en niet heeft kunnen denken."

Het verborgen houden voor den raad was niet alleen niet noodig, maar zelfs niet mogelijk, maar had men de voordracht voor het publiek verborgen nen houden en is dat gebeurd?

Echter treft ons, dat de *Amigoe* bij de overneming van ons stukje over dat onderwerp, opzettelijk onderstreept onze woorden: „bij de raadsleden is natuurlijk veilig wat zij ambtshalve weten". Moeten wij hieruit afleiden, dat dit gebleken is niet het geval te zijn? Het gezag van die leden en van een raad, die dit „ongestraft" liet, zou wèg zijn!

Aruba.

Een predikant voor dit eiland blijkt gevonden te zijn in ds. C. E. H. J. Milet de St. Aubin, vroeder deken der Methodisten te Gent, laatstelijk toegelaten tot de evangeliebediening in de gereformeerde kerken in hersteld verband.

De landraad, die niet tegen zijn verlies kan.

De niet-herkozen landraad op Aruba kondigt in de bladen aan, dat hij 31 Augustus bij den gezaghebber op audiëntie zal komen met 10.000 landgenooten, om der Koningin geluk te wenschen. Nu juist gebleken is, dat maar een paar honderd dezer landgenooten op hem hun stem hebben uitgebracht, is het niet aardig, dat hij, als ware het stemvee, aankondigt, dat de „vergaarplaats" dezer 10.000 het terrein vóór de fraterschool zal zijn.

Nagekomen Berichten.

Koloniale Raad.

Op voorstel van mr. Eskes heeft de raad zonder stemming besloten een zeer fellen brief aan den gouverneur te schrijven over den bouw van woningen voor gehuwde militairen op Rio Canario, welke post door den raad bij de begrootingsbehandeling is afgevoerd. Men leest in dezen brief:

„Indien het de bedoeling is van het Bestuur, deze uitgaven ten laste te brengen van de Curaçaosche Begrooting, ziet de Koloniale Raad zich zeer tot zijn leedwezen genoodzaakt op bovengenoemde gronden zijn ernstige afkeuring erover te kennen te geven, dat door het Bestuur toch tot den bouw van bovenbedoelde woningen is besloten.

De Koloniale Raad van Curaçao dringt er ten slotte bij uwe Excellentie op aan in het belang van de financiën van Curaçao en ter handhaving van de desbetreffende wettelijke bepalingen den bouw van bovenbedoelde woningen niet te doen plaats hebben."

In de vergadering heeft de heer Eskes de handelwijs van het bestuur onwettig genoemd, en daarop laten volgen:

„Als het de bedoeling is van het Bestuur, dat de Raad ja zegt op alle plannen die worden voorgelegd, en indien de Raad neen zegt, ze toch uit te voeren, dan is het moment gekomen, dat we ons de vraag stellen, kunnen we op deze wijze doorgaan?

Het is spreker een raadsel, hoe het Bestuur zoo kan handelen. 't Gaat niet meer over de noodzakelijkheid of doeltreffendheid der maatregelen.

Men zegt wel eens, dat dergelijke zaken den Raad niet aangaan, maar spreker heeft Bordewijk er nog eens op nageslagen en anderen, en is tot de conclusie gekomen, dat het den Raad wel degelijk aangaat.

De toestand van thans is onbevredigend, óf de Raad is overbodig.

Zoo juist is uit Nederland het nieuwe ontwerp Regeeringsreglement aangekomen, en daaruit blijkt, dat het de bedoeling is de Raad te handhaven en haar bevoegdheden zelfs uit te breiden. Dan gaat het niet aan op Curaçao den Raad uit te schakelen."

Spreker heeft het daarna gehad over den geest van ontevredenheid die bij hoog en laag zou opkomen, over de grieven tegen de gasmaatschappij en de bruggeldregeling. Een voetganger, die niet twee cent betaalt wordt met boete van f 50.— bedreigd, omdat hij een onwettige daad doet. „Maar wat gebeurt er, wanneer het Bestuur een onwettige daad begaat?"

Het antwoord van het bestuur zal met spanning worden tegemoet gezien."

Uit den Verren Vreemde

Gandhi en de Rondetafelconferentie.

Onlangs wees een correspondentie uit Londen er op, dat twee steunpilaren van het Britsche gezag in de wereld, die als onwrikbaar werden beschouwd, door de merkwaardige evolutie van onzen tijd, toch wankel zijn komen te staan: het pond en de vloot. Hierbij ware te wijzen op een derde zuil: koloniën.

De kaart, die aangeeft over welke gedeelte van de aardoppervlakte de Union-Jack waait, wijst nog nergens op een inkrimping, maar de kracht van het bestuur en het zelfbewustzijn van den regeerder zijn geenszins meer die van het oude, fiere Brittanje.

Toont Canada meer en meer neiging om zich tot een zelfstandig Amerikaanschen staat te maken, Zuid-Afrika, dat reeds een eigen vlag naast de Britsche voert, wil 't er u heen leiden dat de koning, die voor Engeland George V is, voor Z. Afrika George I zal worden. Wat zich nu als de z. g. n. Rondetafel-conferentie te Londen afspeelt is niets anders dan de erkenning, dat Indië zijn zelfstandigheid opeischt en dat de Engelsche regeering nu nog tracht *to make the best of it.*

En zoo staat 't niet alleen in deze deelen van het Rijk, en zoo staat het mede niet alleen voor de staatkundige bemoeienissen. Schier overal en schier op elk gebied wijzen symptomen op een losser worden van de banden tusschen het eenmaal hoog geprezen moederland en de meerderjarig geworden pupillen.

De weinig stevige positie van het nieuwe ministerie Mac-Donald beïnvloedt deze verhoudingen ook niet ten goede, en dit geldt zeker ook ten opzichte van de Rondetafel-conferentie, voor het oogenblik *de* koloniale kwestie, die aller belangstelling heeft en die voor heden ook onze aandacht vraagt.

Aller belangstelling. Zij verdient deze, en toch zou zij minder besproken zijn, indien daarbij niet een figuur ware opgetreden, die sedert geruimen tijd even algemeen bekend is als de populairste film-acteur. Iedereen weet iets van Gandhi.

De nieuwsgierigheid volgt hem stap na stap. Bij zijn aankomst te Marseille, bij zijn verwelkoming te Folkestone omstuwde een dichte menigte den prediker van de lijdelijk-verzet-politiek, die, gehuld in een zelf geweven lap en met kaal geschoren schedel, het minst aanzienlijke uiterlijk heeft, waarin wel ooit een groot personage zich heeft vertoond. De bladen wijdden hem een hoofdartikel. Waar hij zich in Londen in een vergaderzaal liet begroeten of waar hij zat in zijn verblijf te Hampstead was hij voorwerp van bewondering en werd elk woord opgevangen, als goud waard. Toen hij den eersten dag der officieele commissievergadering niet wilde spreken, omdat Maandag, volgens een afgelegde belofte, voor hem zwijgdag is, was zijn niet-spreken weer bijzonder interessant. Ter conferentie heeft hij de eereplaats naast den voorzitter gekregen.

Indien de Indische leider inderdaad zoo eenvoudig is als hij zich voordoet, zal hij van het uitbundige in deze belangstelling al spoedig genoeg moeten hebben gehad, en zal 't hem aangenaam zijn geweest Dinsdag 15 September een aandeel te kunnen nemen in ernstig werk, in de beraadslagingen der voorbereidings-commissie voor de Rondetafel-conferentie.

Zooals men weet, heeft deze commissie Lord Sankey tot voorzitter en heeft zij als leden 37 vertegenwoordigers van alle hoofdstroomingen en richtingen uit het Indische samenstel, benevens van de partijen in Engeland. Haar taak is zoodanige voorbereidingen te treffen, dat de kans gunstig wordt gesteld om de Rondetafel-conferentie, welke eind October of begin November, ook te Londen, zal samenkomen en waarin alle groepen en schakeeringen in nog ruimer mate zullen vertegenwoordigd zijn, spoedig een resultaat te laten bereiken. Die Rondetafel-conferentie wil den grondslag aangeven voor de toekomstige verhoudingen waarop een Indische federatie kan berusten, binnen de groote Britsche Rijksgemeenschap. Tot de afgevaardigden van het onder rechtstreeksch Britsch bestuur staande deel van Indië behoort ook Gandhi, hij is de hoofdpersoon der zeer invloedrijke Pan-Indische Congrespartij; hierdoor kan hem de eerste plaats onder de Indiërs toekomen, welke hem overigens noch door geboorte, noch door positie of rang zou zijn toegedacht. Hij zit in de vereenigde bijeenkomst van de commissie naast den voorzitter Lord Sankey, op hem volgen vertegenwoordigers van de (meer dan 700) zelfbesturende vorstenstaten, van de godsdiensten, enz. Ter andere zijde van den voorzitter zitten de Engelsche politici, gewezen onderkoningen van Indië en ministers.

In deze verzameling van vooraanstaande mannen heeft Gandhi tot nu toe zijn beteekenis als leidende persoonlijkheid weten hoog te houden.

In de openingsrede stelde Lord Sankey zich op het practische standpunt, dat ten vorigen jare is aangenomen, dat de Indische politieke gemeenschap den federatieven vorm zal krijgen. Men kon dus ter inleiding de wenschen en verlangens van allen aanhooren, maar zoodra men tot het practisch werk zou komen, zou men bepaald over vier punten hebben te beraadslagen: de toekomstige structuur der federatie, de verhouding over en weer tusschen een zelfstandig Indië en het Rijk, de samenstelling en de verhoudingen van de beide Huizen van het federale parlement, de financieele verhouding van de vorstenstaten, het Indische gemeenebest en het Rijk. Voor de uitwerking van deze punten werd de commissie in vier afdeelingen gesplitst.

Zoo is geschied. Maandag en Dinsdag (14 en 15 September) zijn voor de algemeene beschouwingen voldoende gebleken. Dinsdag werd reeds een aanvang gemaakt met den arbeid in de sectiën.

Bij de algemeene beschouwingen werden al wenschen tot uiting gebracht, die gevoelige, ernstige geschilpunten bij de verdere uitwerking der vier punten in het vooruitzicht stelden. Zoo vroeg mevrouw Soeya Raya om het vraagstuk van gelijke politieke rechten voor mannen en vrouwen onder de oogen te nemen. Sir M. Dahabhoy wees op den nauwen samenhang tusschen de Britsche en de Indische geldmiddelen; financieele waarborgen zijn noodzakelijk. Hij bracht ook de scherpe tegenstelling Hindoe-Mohammedaan ter sprake. Gandhi zeide dat het Pan-Indisch Congres, dat hem zijn mandaat gaf, principieel het denkbeeld van een verantwoordelijke wetgevende federale vergadering aanvaard heeft, het wil ook een samenwerking tusschen Engeland en Indië *op voet van gelijkheid* overwegen; maar elk der beide partijen zal het recht hebben om, als zij zulks noodzakelijk mocht achten, de samenwerking op te zeggen. Als doel hield men zich voor oogen burger te worden van één grooten statenbond, waarvan de afzonderlijke deelen in samenwerking naast elkander leven. Purana swaraj sluit een verband met Groot-Brittanje in een Britsch Rijk niet uit, maar om tot overeenstemming te komen zal de regeering veel meer moeten doen, dan de concessies waartoe zij zich reeds bereid heeft verklaard. Ook de Pandit Malaviya legde er nadruk op dat Indië hier alleen komt onderhandelen op de basis van gelijke rechten, gelijke plichten en gelijke privilegiën.

Sir Samuel Hoare, de minister voor Indië, kon de geuite verlangens niet deelen, maar zag er toch geen beletsel in om tot een goed resultaat te komen.

De eerste berichten over den arbeid in de sectiën zijn niet ongunstig. De afdeeling, die het zeer moeilijke vraagstuk over de samenstelling der beide Huizen van het Parlement voor haar rekening heeft genomen, zou reeds concrete voorstellen geformuleerd en ingediend hebben. Bedenkt men dat in dit vraagstuk vele andere vraagstukken begrepen zijn, dan is dit voorloopige resultaat zeker verblijdend verrassend; wij herinneren, behalve aan de reeds vermelde kwesties van de tegenstelling tusschen rassen en godsdiensten en van het kiesrecht der vrouw, aan die van de rechten der minderheden, van de verdrukte of achtergestelde meerderheden (paria's en kleine arbeiders), van de Europeanen en de Indo's, aan de positie der kleinste vorstenstaten en der minder ontwikkelde grensstammen.

Is men over dit alles tot overeenstemming gekomen, dan is dit een veelbelovend begin voor samenwerking *to make the best of it*, met geven en nemen.

't Is echter nog slechts een voorloopig bericht en slechts over een begin.

„Een begin", want 't betreft nog maar één van de punten. Alle ontwerpen moeten daarna besproken worden in de commissie in pleno. Vervolgens moeten de ontwerpen dezer commissie ter Rondetafelconferentie zelf aan de orde komen. Ook deze zal nog niets definitiefs afleveren, want de eindbeslissing over de grondwet voor nieuw Indië is nog bij het Parlement te Londen.

En thans verkeert Londen in een politieke paniekstemming, die de genegenheid van de Indische afgevaardigden om zich toeschietelijk te toonen bij het geven en nemen zeker niet zal vergrooten.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Apeldoorn.

Opening van het seizoen Vrijdagavond 2 October, 8 uur, in de groote zaal van „La Bordelaise" met een voordracht door onzen voorzitter, den heer H. A. Schoonhoven, over: *„De Zeeën van Indië"*, toegelicht met lichtbeelden van het „Koloniaal Instituut" en de „K. P. M." en met praeparaten uit het particulier bezit van den spreker. Voor dezen eersten avond: toegang voor leden, begunstigers en hunne introducee's vrij, op vertoon van contributiekaart.

Door het bestuur zijn in overweging genomen het organiseeren van een verkoopstentoonstelling en van een wajang- en dansavond, waardoor wij alvast de warme belangstelling der leden vragen. Tenslotte vestigen wij met nadruk hun aandacht op de dringende noodzakelijkheid ons ledenaantal te vertienvoudigen. Het bestuur heeft ook deze materie besproken en een begin gemaakt.

Tot Vrijdag 2 October dus.

Voor het bestuur:

De secr.-penningm.,
J. C. BAARS.
Tel. 1358. Postgiro 93038.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

Donderdagavond 17 September vertoonde onze afdeeling voor de militairen, welke wegens herhalingsoefeningen onder de wapenen zijn geroepen, de ons zoo welbekende film „Tropisch Tourisme" in de groote bovenzaal der Harmonie. Zooals vanzelf spreekt viel deze schitterende film, die ook ditmaal weer welwillend door de Koninklijke Paketvaart Maatschappij was afgestaan, bij de aanwezigen bijzonder in den smaak. Aan het slot van den avond bracht de garnizoenscommandant een woord van hartelijken dank aan ons bestuur, voor de vele moeite, die zij met het voorbereiden van dezen avond had gehad en voor het genoegen, dat zij den militairen had verschaft.

J. FRANKE,
Secretaris.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

F. W. Fuchs, leeraar b.h. M. O., Rotterdamschestraat 15, Scheveningen; J. B. J. F. Flieger, hoofdonderw. o.l.o., Broerenstraat 16, Arnhem. W. G. Lap, hoofdonderw. o.l.o., Sophiastraat 15, Arnhem; R. M. van Oostrum, hoofdonderw. o.l.o., Jacob van Campenstr. 19, Den Haag; mej. M. E. Weijnschenk, hoofdonderw. o.l.o., Westerheide 10, Laren N.-H.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

Mej. dr. W. M. v. d. Made, gouv.-arts b.d. Dienst der Volksgez., Wilhelminapark 33, te Utrecht; P. van Rosmalen, mulo-onderw., Dwarskade G. 108, Middelburg; Ph. Feitsma, tijd. wd. contr. 1e kl. P.T.T., Da Costaplein 1, Amsterdam; mej. A. W. A. Dominicus, hoofdonderw. O.W.L.O., Ant. Heinsiusstr. 48, Den Haag; E. E. Martens, administrateur b.h. dep. van B.B., Regentessel. 26, Den Haag; W. A. Zeylmans van Emmickhoven, gedeputeerd lid v. d. Prov. Raad v. Midden-Java, Oisterwijk; H. F. Fischer, gouv.-arts, Huize „de Geer", Hoofdstraat, Driebergen; E. J. L. Vanier, schoolhoofd O.W.L.O., van Tuyll v. Serooskerkweg 21, Amsterdam; mej. A. P. M. Hamerster, directr. der Normaalschool voor Inl. hulponderw. te Padang-Pandjang, p.a. Ned. Handel Mij., Den Haag; P. C. Broekhuis, techn. ambt. 2e kl. P.T.T., Obrechtstraat 441, Den Haag; W. J. Cabri, comm. b.d. Gen. Thesaurie bij het dep. van Fin., Eidsonstraat 58, Den Haag; J. Snell, 3e werktuigk. b.d. Gouv. Mar., Copernicusstraat 214, Den Haag; J. H. de Boer, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Molenweg 15, Haren; R. Koning, contr. 2e kl. b.d. P.T.T., Hoogewoerd 92, Leiden; C. van Ingen, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Rijngeesterstraatweg 155, Oegstgeest; A. Gijsbers, tijd. wnd. hoofdopzichter b.d. S.S. en Tr., J. van Riebeekstraat 43, Den Haag; mevr. M. J. Ch. de Vries, geb. Teuwisse, contr. 2e kl. b.d. P.T.T., Roggestraat 43, Apeldoorn; C. de Vries, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Roggestraat 43, Apeldoorn; G. van Kleef, insp. W.L.O., Merellaan 2, Den Haag; R. J. J. Biemond, insp. b.h. kantoor van Arbeid, p.a. Ruys en Co., Den Haag, J. M. Penders, directeur der 2e Mulo-school te Soerabaja, Vondelstraat 64, Nijmegen. H. F. G. Koli, hoofdmachinist b.d. afd. Verkeer te Water v.h. dep. v. O. W. en Verk. in Suriname, Ieplaan 128, Den Haag. E. A. Voorneman, Burgemeester v. Malang, François Maelsonstraat 21, Den Haag; J. L. Havermans, hoofd der Holl. Inl. school te Salatiga, Laan van Meerdervoort 705, Den Haag; J. Ketelaar, verpl. 1e kl. b.h. Krankz. wezen, Schoolstraat, Workum; W. Jutting, hoofdcommies, b.d. P.T.T., Columbusstraat 30, Den Haag; S. G. Liem, ged. techn. ambt. 2e kl. b.d. P.T.T., Jul. v. Stolberglaan 209, Den Haag; dr. H. Loos, landbouwconsulent 1e kl., Straatweg 264, Hillegersberg; C. J. Neuman, ambt. 4e kl. b.d. dienst der In- en Uitv.rechten en Acc., Copernicusplein 1, Den Haag; M. D. Vetter, hoofdpolitie-opz. b.d. Alg. Politie, Weimarstraat 275, Den Haag.

Met Pensioen.

A. J. Schabeek, hoofdinsp., hoofd v.d. dienst v. d. In-, Uitvoerr. en Acc., van Breestraat 80-boven, Amsterdam; H. Schröder, hoofdboekh. b.d. pandhuisdienst. Nieuwe Binnenweg 228a, te Rotterdam. C. J. P. de Kruyter, inspecteur voor het W. L. O. in het 7e dépot te Makassar, Noorderstationsweg 3, Bloemendaal.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Fransche Federatie van oud-Kolonialen.

Door de Federatie wordt een „Livre d'Or" uitgegeven gewijd aan de Parijsche tentoonstelling 1931, onder patronaat van het Commissariaat-Generaal der tentoonstelling. De uitgave welke schitterend belooft te worden en waaraan voorname personen hunne medewerking verleenen, is toevertrouwd aan de zorgen van de „Librairie Ancienne Honoré Champion" — 5 en 7 Quai Malaquais Parijs, aan welk adres men zich voor nadere inlichtingen vervoegen kan. Prijs fr. 150.—, bij inschrijving fr. 125.

De Federatie voornoemd organiseert een nationale inschrijving (loterij van 45000 loten ad fr. 3 het lot) onder bescherming van den Minister van Koloniën en van den Maarschalk Lyautey, ten bate van een 8-tal Fransche instellingen, meerendeels van oud-Kolonialen.

Het Commissariaat-Generaal is gevestigd: 6 Place de la Madeleine, Parijs, alwaar de loten en alle gewenschte inlichtingen dienaangaande, verkrijgbaar zijn.

Van den voorzitter der Federatie is bij het Hoofdbestuur van Oost en West bericht ontvangen dat aan de volgende H.H. de achter hunne namen vermelde onderscheidingsteekenen verleend zijn:

M. Engelbert van Bevervoorde te Parijs, lid van „Bendor", Commandeur de l'Etoile Noire du Bénin.

A. C. van Assum, te Arnhem, Voorzitter van „Voorwaarts", Officier de l'Etoile Noire du Bénin.

M. Gompes, te Arnhem, Secretaris van „Voorwaarts", Officier du Nichan El Anouar.

VAN DE REDACTIE.

Aan de vaste medewerkers van het „K. W."

Eerstvolgende redactie-bijeenkomst op Maandag 5 October a.s. 's namiddags 4 uur, Korte Voorhout 6.

Twaalfde Koloniale Vacantiecursus voor Geografen.

In aansluiting aan ons vorig bericht omtrent bovengenoemden cursus, kunnen wij thans mededeelen, dat deze zal worden gehouden van 28—30 December a.s., te Amsterdam, in de groote gehoorzaal van het Koloniaal Instituut, Mauritskade.

Het programma luidt:

Prof. Dr. L. M. R. Rutten, hoogleeraar te Utrecht: „De Benedenwindsche eilanden"; Prof. Dr. J. J. L. Duyvendak, hoogleeraar te Leiden: „De Chineezen in Ned.-Indië"; Prof. Dr. F. A. F. C. Went, hoogleeraar te Utrecht: „Het Proefstationwezen in Ned.-Indië".

Op den middag van den tweeden dag zal worden vertoond de film: Lijkverbranding op Bali, met toelichting door den heer H. T. Damsté.

Op den laatsten dag heeft 's middags een bezoek aan het Museum, in het bijzonder aan de ingerichte 3e galerij, plaats.

De deelneming is opengesteld voor leeraren in de aardrijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend hooger onderwijs, voor middelbaar onderwijs en tot opleiding van onderwijzers(-essen), benevens voor studenten in de aardrijkskunde en aanverwante vakken van wetenschap. Van de deelnemers zal een bijdrage van f 3.— geheven worden.

Inlichtingen verstrekt de secretaris-penningmeester van het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen, te Deventer, bij wien men zich vóór 1 December a.s., door storting van bovengenoemde bijdrage op zijn postrekening No. 66084, als deelnemer kan opgeven.

Bezoek van een gezelschap Italianen aan de Jaarbeurs

Woensdag 16 Sept. j.l. bracht een gezelschap Italianen uit Milaan een collectief bezoek aan de Nederlandsche Jaarbeurs. De leider van de groep was prof. Pollini; onder de excursisten bevond zich o.m. de kunstschilder Cisari, terwijl het gezelschap begeleid werd door den secretaris der Fascio in Amsterdam, den heer Gobbi. De gasten werden in de ochtenduren ontvangen door den vice-president der Jaarbeurs, jhr. A. H. op ten Noort, die de dames en heeren welkom heette en een uiteenzetting gaf van de wording en het wezen van het Nederlandsche Jaarbeursinstituut. Prof. Pollini beantwoordde de begroetingsrede. Vervolgens had een rondgang plaats over de beurs; verschillende stands werden bezocht en langen tijd verbleef het gezelschap bij de Italiaansche Sectie. Aan de lunch, waarbij tevens tegenwoordig was de leider der Italiaansche Sectie, de heer Rossini, heette de voorzitter van de Jaarbeurs, de heer F. H. Fentener van Vlissingen de gasten welkom, waarna nog het woord gevoerd werd door den heer Notarangeli, handelsattaché bij de Italiaansche Legatie in Den Haag en den leider der groep prof. Pollini.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 17 Sept. j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken werden 24 zakken luchtpost verzonden met een totaal gewicht van 215 K.G. 175 Gr. bruto en 189 K.G. 035 Gr. netto.

De zending bevatte 14803 stukken beneden 5 gram, 146 briefkaarten en postwissels; 4371 stukken zwaarder dan 5 gram en 1194 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; in totaal 20514 stuks.

XXVe Nederlandsche Jaarbeurs.

De XXVe Nederlandsche Jaarbeurs, welke Donderdagmiddag 17 September j.l. gesloten werd, heeft een over het algemeen gunstig verloop gehad. Van verschillende zijden en uit diverse bedrijfsgroepen ontving het jaarbeursbestuur van de deelnemers tevredenheidsbetuigingen over de zakelijke resultaten. De inkoopen geschiedden in hoofdzaak voor de binnenlandsche markt.

Het bezoek aan deze beurs was zeer druk. De bezoekcijfers overtroffen voor elken dag die der najaarsbeurs van het vorig jaar. Aan de loketten — de vóórverkoop op aanvrage dus niet medegerekend — werden verkocht in totaal 33468 toegangsbewijzen tegen 29842 op de najaarsbeurs 1930 en 21649 op de najaarsbeurs 1929.

De oplage van de catalogi was op den voorlaatsten dag der beurs totaal uitverkocht.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische Administratie heeft het retourvliegtuig van den Holland—Indië-dienst ruim 234 K.G. post aan boord.

Hiervan is 55 K.G. 350 G. bestemd voor Amsterdam (stad), 99 K.G. 100 G. voor Amsterdam (verdere verzending), 56 K.G. 050 G. voor 's-Gravenhage en 11 K.G. 700 G. voor Rotterdam.

Bovendien werd te Medan nog ingeladen een zak Penang/Amsterdam, wegende 2 K.G. 005 G. en een zak Singapore/Amsterdam, wegende 10 K.G. 300 G.

Luchtpostdienst Nederland—Ned.-Indië.

Weekdienst ingang 1 October 1931.

Tariefsverlaging voor briefkaarten en brieven zwaarder dan 20 gram.

Op 1 October a.s. zal zich zonder veel omslag op luchtpostgebied een gebeurtenis voltrekken, waarvan de beteekenis thans nog niet ten volle kan worden beseft.

De gevolgen van de instelling van een wekelijkschen luchtpostdienst naar Ned.-Indië kunnen thans nog onmogelijk worden overzien. Op zichzelf blijft het in de ontwikkeling van het luchtpostverkeer een gebeurtenis, dat voortaan elken Donderdagmorgen een vliegtuig van Schiphol naar Ned.-Indië zal vertrekken en te beginnen met 16 October wekelijks naar het moederland zal terugkeeren.

Tevens wordt voor de wekelijksche vluchten een verlaging van het luchtrecht ingevoerd. Het luchtrecht wordt dan:

Land v. bestemming	Briefkaarten	Brieven en overige stukken t/m 5 g.	boven 5 t/m 20 g.	boven 20 gram.
Egypte, Syrië & Palestina	15 ct.	15 ct.	15 ct.	15 ct. p. 20 gr.
Irak, Perzië	20 ct.	30 ct.	30 ct.	30 ct. p. 20 gr.
Br.-Indië, Birma	20 ct.	30 ct.	40 ct.	40 ct. p. 20 gr.
Siam, Indo China, Str. Settlements	20 ct.	30 ct.	60 ct.	60 ct. p. 20 gr.
Ned.-Indië	20 ct. postw. 30 ct.	30 ct.	75 ct.	*t/m. 100 gr.* 75 ct. voor de eerste 20 gr. en 50 ct. voor elke volgende 20 gr. *boven 100 t/m. 240 gr.* f 2.75 voor de eerste 100 gr. en 40 ct. voor elke 20 gr. meer. *boven 240 gr.* f 5.55 voor de eerste 240 gr. en 30 ct. meer voor elke 20 gr. meer.

Voor correspondentie naar Ned.-Indië wordt het luchtrecht derhalve lager voor briefkaarten en voor brieven boven 20 gram.

Ter tegemoetkoming aan de ter zake geuite wenschen is schrijfpapier van betere kwaliteit aangemaakt, dat binnenkort op de postkantoren verkrijgbaar wordt gesteld met enveloppe voor den gebruikelijken prijs van 2 cent. Bovendien zullen dan verkrijgbaar zijn frankeerzegels van 36 cent ter voldoening van port en luchtrecht tezamen van brieven tot 5 gram.

Verwacht wordt, dat door de verschillende maatregelen aan de nog bestaande bezwaren tegen luchtpostvervoer naar Ned.-Indië in belangrijke mate zal zijn tegemoetgekomen en dat degenen, die tot nog toe niet of zelden van de luchtpost gebruik maakten, voortaan regelmatig hun correspondentie voor Ned.-Indië en de aan de luchtroute gelegen landen per luchtpost zullen verzenden.

Alleen dan zal de nationale luchtweg Nederland—Ned.-Indië kunnen groeien tot een verbinding, waarop Nederland met recht trots kan zijn!

Mutatiestaat van 16 tot 23 September '31

Nieuwe Leden: — **Voorgesteld door:**

J. Supit, onderwijzeres, m.v., Den Haag, Joan Maetsuijckerstraat 26. — den heer H. J. Nauta te Oegstgeest.

Ir. M. G. van Overveldt, Directeur Prinses Julianaschool te Djokdja, Merapilaan 4.
A. J. W. Vorster, Voorzitter van het Comité van Bestuur van de N.I.S. te Semarang, Woengkallor 16. — Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" te Malang.

Afschrijvingen:

J. F. Morren, Amsterdam, Beethovenstraat 71b.
A. E. ten Broeke, Utrecht, Schoolstraat 25.
J. A. Vegter, Apeldoorn, Badhuisweg 77.
Ph. J. van Duuren, Employé C.P.I.M., Curaçao, Bullenbaai 8.

Adresveranderingen:

F. K. Schipper, Zwolle, van: Spoolde A 49, naar: Julianastraat 29.
J. Snoey, van: Ouderkerk a.d. Amstel, naar: Paris XIV, Rue Leopold Robert 4.
D. Roelfsema, van: Schiedam, naar: Voorburg, Buitenrustplein 21. f 5.—.
D. Habbema, Oud-Luit.-Kolonel N.I.L., van: Nijmegen, St. Annastr. 31, naar: Den Haag, Danckertstraat 30. f 5.—.
Ir. E. F. Suringar, van: Den Haag, Stadhoudersl. 62, naar: Paramaribo, p.a. Gouvernements-Secretarie. f 5.—.
Mevrouw M. J. Altman—Koopman, Den Haag, van: Asterstr. 58, naar: Groot Hertoginnelaan 262.
W. A. Blits, Luit.-Generaal tit. b.d., Den Haag, van: Koningin Mariastr. 10, naar: Flatgebouw Groenendaal, van Alkemadelaan 502.
Mejuffrouw Dr. W. J. van Eerde, Den Haag, van: Frederik Hendrikplein 46, naar: van Hogenhoucklaan 60.
L. Tip, Oud-Resident, Den Haag, van: Hoornbeekstraat 43, naar: Prins Mauritslaan 30.
K. W. F. van Langen, Kapitein der Intendance, van: Bandoeng, Soembawastr. 8, naar: Den Haag, Heerengracht 2, p.a. Noordermeer. f 5.—.
C. A. Th. Luckmann, Agent B.P.M., van: Soerabaja, naar: Den Haag, p.a. Bijkantoor Amsterdamsche Bank. f 5.—.
D. F. Pronk, Ass.-Resident, van: Tanggerang, naar: Scheveningen, Corn. Jolstraat 50, p.a. R. Cleveringa. f 5.—.
H. Broekhuis, Kap. Inf., thans te Padang-Pandjang.
H. J. van Haeften, Ass.-Resident, van: Poerworedjo naar: Scheveningen, Pansierstraat 7. f 5.—.